Palveleeko neuvola kaikkia perheitä yhtä hyvin? Raportti kyselystä vanhempien neuvolakokemuksista hyvinvointialueiden aikana vuosina 2023–2025

Sisällys

Miksi kysely neuvolapalveluista? ... 3
Kyselyn pääteemat ... 3
Kyselyn toteutus ... 3
Aineiston ennakkokäsittely ... 4
Vastaajien taustatiedot ... 4
Äitiysneuvolapalveluiden käyttö ... 8
Suhtautuminen äitiysneuvolatermiin ... 9
Äitiysneuvolapalveluiden tavoitteiden toteutuminen asiakkaiden näkökulmasta ... 10
Kokemus äitiysneuvolapalveluiden sujuvuudesta ja laadusta ... 12
Äitiysneuvolan vahvuudet ja kehittämiskohteet avovastausten valossa ... 16
Lastenneuvolapalveluiden käyttö ... 19
Lastenneuvolapalveluiden tavoitteiden toteutuminen asiakkaiden näkökulmasta ... 19
Kokemus lastenneuvolapalveluiden sujuvuudesta ja laadusta ... 21
Lastenneuvolan vahvuudet ja kehittämiskohteet avovastausten valossa ... 25
Sähköisen perhekeskuksen tunnettuus ja toimivuus asiakkaiden näkökulmasta ... 26
Neuvolan tyydyttymättömät palvelutarpeet ... 28
Perheryhmäkohtaiset erityispiirteet - hyvä kohtaaminen ei yksin takaa perhetilanteeseen sopivaa tukea ... 29
Adoptioperheet ... 29
Monikulttuuriset perheet ... 30
Lapsen kuoleman kokeneet perheet ... 31
Tahatonta lapsettomuutta kokeneet perheet ... 32
Sijais- eli perhehoitoperheet ... 33
Sateenkaariperheet ... 34
Monikkoperheet ... 36
Leskiperheet ... 39
Uusperheet ... 40
Yhden vanhemman perheet ... 41
Suositukset eri perheryhmien huomioimiseksi neuvolassa ... 44

Kaikkia perheryhmiä koskevat suositukset 44
Adoptioperheitä koskevat suositukset 44
Monikulttuurisia perheitä koskevat suositukset 45
Lapsen kuoleman kokeneita perheitä koskevat suositukset 45
Tahatonta lapsettomuutta kokeneita perheitä koskevat suositukset 45
Sijais- eli perhehoitoperheitä koskevat suositukset 45
Sateenkaariperheitä koskevat suositukset 46
Monikkoperheitä koskevat suositukset 46
Leskiperheitä koskevat suositukset 46
Uusperheitä koskevat suositukset 46
Yhden vanhemman perheitä koskevat suositukset 47
Tiivistelmä – kyselyn keskeiset johtopäätökset ja suositukset 47
Neuvolan vahvuutena turvallinen ja arvostava kohtaaminen 47
Yksilöllisessä tuessa ja palveluihin ohjaamisessa on puutteita 47
Hyvä kohtaaminen ei yksin takaa yhdenvertaisia palveluja 48
Keskeiset suositukset 48
Liitteet 48

Miksi kysely neuvolapalveluista?

Neuvola on kaikille raskaana oleville ja alle kouluikäisten lasten perheille suunnattu palvelu, jota myös lähes kaikki lapsiperheet hyödyntävät. Neuvolassa näkyy siis perheiden monimuotoisuus kaikessa laajuudessaan. Samalla neuvolan tehtävät ovat laajat, aina raskauden ja lapsen kasvun ja kehityksen seurannasta terveysneuvontaan, perhe- ja synnytysvalmennukseen sekä vanhemmuuden ja perheen muun hyvinvoinnin tukemiseen. Osa palvelun vaikuttavuudesta nojaa ammattilaisten ja asiakkaiden väliseen luottamukseen ja vuorovaikutukseen. Nämä kaikki seikat tekivät neuvolan kiinnostavaksi esimerkiksi ja tutkimuskohteeksi, kun halusimme selvittää, kokevatko erilaisissa perhemuodoissa ja -tilanteissa elävät vanhemmat palvelua yhtäläisesti itseään, lapsiaan ja perhettään tukevaksi ja auttavaksi.

Kyselyn pääteemat

Kysely jaettiin kysymyksiin, jotka koskevat neuvolapalveluiden käyttöä, kysymyksiin, jotka koskevat kokemuksia sähköisestä perhekeskuksesta ja avokysymyksiin, joissa vastaaja voi toivoa uutta palvelua lapsen, perheen ja vanhemmuuden tueksi tai antaa palautetta kyselystä tai sen aiheesta tekijöille. Neuvolapalveluiden käyttöä koskevat kysymykset jaettiin vielä äitiysneuvolaa ja lastenneuvolaa koskeviin kysymyksiin.

Äitiysneuvolaa koskeva kyselyosuus jakautuu kahteen väittämäkokonaisuuteen, joista ensimmäinen keskittyy äitiysneuvolan laki- ja asetuspohjaisten tehtävien toteutumiseen ja toinen keskittyy enemmän vastaajan kokemukseen kohtaamisesta, vuorovaikutuksesta, ohjauksesta ja eri tilanteissa saadusta tuesta. Lisäksi kokonaisuuteen sisältyy kaksi äitiysneuvolaa käsittelevää avokysymystä. Toisessa pyydetään vastaajaa oman kokemuksensa pohjalta arvioimaan, mikä toimii erityisen hyvin äitiysneuvolassa ja toisessa taas sitä, missä olisi vastaavasti eniten parannettavaa.

Lastenneuvolaa käsittävä kyselyosuus jakautuu niin ikään kahteen väittämäkokonaisuuteen, joiden jako vastaa äitiysneuvolakokonaisuutta. Myös lastenneuvolaa käsittelevään kyselyosuuteen sisältyy kaksi avokysymystä. Samoin kuin äitiysneuvolakokonaisuudessa, näissä pyydetään vastaajaa oman kokemuksensa pohjalta arvioimaan, mikä toimii erityisen hyvin lastenneuvolassa ja toisessa taas sitä, missä olisi eniten parannettavaa.

Sähköistä perhekeskusta käsittelevät kysymykset pyrkivät kartoittamaan sitä, missä määrin vastaaja on tietoinen kyseisistä palveluista, on hyödyntänyt niitä ja jos on, missä määrin sähköinen perhekeskus on vastannut vastaajan tarpeisiin. Tähän kokonaisuuteen liittyy myös yksi avokysymys, johon vastaaja saattoi jättää palautetta tai kehittämisehdotuksia sähköiseen perhekeskukseen liittyen.

Taustatietoina kyselyssä kysyttiin vastaajan hyvinvointialuetta, sukupuolta, nykyistä perhemuotoa ja aiempia tai nykyisiä perhekokemuksia, kuten eronneisuutta, lapsen vuoroasumista tai leskeytymistä. Kysyttiin myös vastaajan elävien lasten lukumäärää ja ikiä sekä vastaajan arviota omasta jaksamisestaan arjen vaatimuksissa.

Kyselyn toteutus

Kysely toteutettiin 5.9.–1.10.2025 avoimena sähköisenä kyselynä SurveyPal-lomakepalvelussa. Se oli suunnattu kaikille, jotka ovat käyttäneet äitiys- tai lastenneuvolapalveluita vuosina 2023–2025, kun hyvinvointialueet ovat vastanneet näiden palveluiden järjestämisestä. Vastauskielivaihtoehtoina oli suomi, ruotsi ja englanti.

Vastaajat valikoituivat vapaasti kiinnostuksen ja kohderyhmään kuulumisen pohjalta. Kyselylinkkiä levitettiin Monimuotoiset perheet -verkoston ja sen kymmenen jäsenjärjestön sekä Mannerheimin lastensuojeluliiton somekanavissa. Lisäksi yhdeksän hyvinvointialuetta välitti kyselyä alueellaan. Kyselylinkin saatetekstissä kannustettiin vastaaman ja sitä kautta vaikuttamaan neuvolaan. Vastaajia houkuteltiin myös sillä, että kaikkien vastaajien kesken arvottiin museokortti tai vastaavalla arvolla elokuvalippuja.

Kyselyn aineisto ei ole edustava otos lasta odottavista tai neuvolaikäisten lasten vanhemmista. On mahdollista ja jopa todennäköistä, että vastaajiksi valikoitui erityisesti sellaisia vanhempia, jotka omakohtaisesti tavalla tai toisella toivovat muutoksia neuvolapalveluihin.

Vastausaikana kyselyyn tallentui 471 vastausta.

Aineiston ennakkokäsittely

Kyselylomakkeella kerrottiin, että kysely on suunnattu äitiys- tai lastenneuvolapalveluita vuosina 2023–2025 käyttäneille. Silti muutama henkilö, jolla ei kyseisenä aikana ole ollut neuvolaikäisiä lapsia tai ei ole käyttänyt neuvolapalveluita, oli päätynyt vastaamaan kyselyyn. Kourallinen tällaisia lyhyeen loppuneita vastauksia siivottiin aineistosta pois ennen kyselydatan varsinaista käsittelyä.

Kyselylomakkeella oli myös tehty selväksi, että pyydämme lopuksi vastaajan suostumuksen siihen, että hänen antamiaan vastauksia voidaan käyttää Monimuotoiset perheet -verkoston vaikuttamistyössä ja myös luovuttaa varsinaisiin tutkimustarkoituksiin esimerkiksi korkeakoulussa opiskelevalle opinnäytetyön tekijälle. Vastaajien suuri enemmistö antoi suostumuksensa vastaustensa tallentamiseen ja käyttöön kuvattuihin tarkoituksiin, mutta kuuden vastaajan vastaukset poistettiin aineistosta sen perusteella, etteivät vastaajat antaneet tähän suostumustaan. Näiden poistojen jälkeen vastaajia oli aineistossa jäljellä 460. Heistä suomeksi vastasi 422, ruotsiksi 33 ja englanniksi viisi vastaajaa.

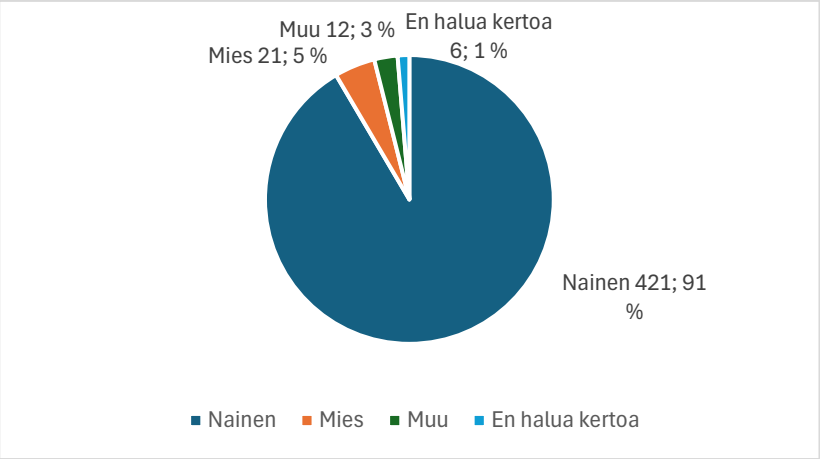
Tässä raportissa esitettyjen taulukkojen, kuvaajien ja avovastausten teemoittelujen teossa on hyödynnetty tekoälyn apua. Ihminen on rakentanut kysymyspatteriston ja arvioinut mitä tietoa kulloinkin tarvitaan sekä kirjoittanut raportin.

Vastaajien taustatiedot

Kysely tavoitti vastaajia kaikista Suomen hyvinvointialueista, Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Vastaajat painottuvat suurimpia kaupunkeja sisältäviin hyvinvointialueisiin. Osasta alueita saatiin vain yksittäisiä vastauksia. Vastaajien hyvinvointialuejakauma näkyy viereisessä taulukossa. Taulukkoon 1 on merkitty vihreällä ne alueet, joiden vastaajamäärä ylittää 20. Sellainen vastaajamäärä mahdollistaa jo varovaiset hyvinvointialuekohtaiset vertailut valtakunnalliseen keskiarvoon. Tämä raportti ei sisällä hyvinvointialuevertailuja, mutta sellaisia voidaan resurssien puitteissa pyynnöstä tehdä näille vihreällä merkityille alueille.

Taulukko 1. Hyvinvointialueet, joilla vastaajat ovat pääasiassa asuneet ja asioineet vuosina 2023–2025

Hyvinvointialue	Vastaajamäärä	% vastanneista
Varsinais-Suomi	37	8,0 %
Vantaa ja Kerava	23	5,0 %
Satakunta	6	1,3 %
Päijät-Häme	13	2,8 %
Pohjois-Savo	12	2,6 %
Pohjois-Pohjanmaa	14	3,0 %
Pohjois-Karjala	25	5,4 %
Pohjanmaa	32	7,0 %
Pirkanmaa	42	9,1 %
Länsi-Uusimaa	66	14,3 %
Lappi	11	2,4 %
Kymenlaakso	1	0,2 %
Keski-Uusimaa	38	8,3 %
Keski-Suomi	16	3,5 %
Keski-Pohjanmaa	5	1,1 %
Kanta-Häme	13	2,8 %
Kainuu	2	0,4 %
Itä-Uusimaa	5	1,1 %
Helsinki	87	18,9 %
Etelä-Savo	3	0,7 %
Etelä-Pohjanmaa	7	1,5 %
Etelä-Karjala	2	0,4 %
Ahvenanmaa	0	0,0 %
	460	100,0 %

Vastaajien sukupuolijakauma on hyvin naisvoittoinen, kun jopa 91 prosenttia vastaajista ilmoitti sukupuolekseen nainen. Miehiä oli vastaajista viisi prosenttia, sukupuolekseen ”muu” ilmoittaneita kolme prosenttia ja yksi prosentti vastaajista ei halunnut kertoa sukupuoltaan.

Kuvaaja 2. Vastaajien sukupuolijakauma

Kyselyssä kartoitettiin laajasti vastaajien perhemuotoja ja elämän varrelle osuneita olennaisia perhekokemuksia, kuten perheenjäsenen menetystä tai eroa. Sekä perhemuodoissa että perhekokemuksissa vastausosuudet ynnäytyvät yli 100 prosenttiin, mikä johtuu siitä, että ihminen voi yhtä aikaa elää esimerkiksi sateenkaari- ja uusperheessä tai olla kokenut tahatonta lapsettomuutta ja adoptoinut lapsen. On tavallista, että perheet ovat yhtä aikaa usealla eri tavalla monimuotoisia.

Perhemuoto	Vastaajamäärä	% vastanneista
Olen heteromuotoisen ydinperheen vanhempi	269	57,7 %
Olen sateenkaariperheen vanhempi	108	23,2 %
Olen kumppanuusperheen vanhempi	20	4,3 %
Olen uusperheen vanhempi	43	9,2 %
Olen kotitalouteni ainoa vanhempi, jonka luona lapsi on kirjoilla	74	15,9 %
Olen etävanhempi	4	0,9 %
	518	111,2 %

Taulukko 3. Vastaajien nykyiset perhemuodot (yhdellä vastaajalla voi olla useampia)

Vastaajista enemmistö, noin 58 prosenttia, ilmoitti elävänsä heteromuotoisessa ydinperheessä. Sateenkaariperheessä[1] eläviä oli noin 23 prosenttia. Kolmanneksi yleisin perhemuoto oli yhden vanhemman perhe, noin 16 prosenttia. Uusperheisiin[2] kuuluvia vastasi noin yhdeksän prosenttia ja kumppanuusperheisiin[3] neljä prosenttia. Etävanhempia vastaajista oli vajaa prosentti. Osa vastaajaosuuksista poikkeaa paljonkin perheryhmän osuudesta koko väestössä. Esimerkiksi sateenkaariperheet ovat yliedustettuina ja yhden vanhemman perheet aliedustettuina. Kysely ei kuitenkaan pyri edustamaan koko väestöä, vaan löytämään neuvolapalveluista eroja ja kehitettävää perhemuotojen ja -kokemusten perusteella.

[1] Sateenkaariperheellä tarkoitetaan perhettä, jonka vanhemmista vähintään yksi kuuluu seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön.
[2] Uusperheellä tarkoitetaan yleisesti perhettä, jossa perhekuntaan kuuluu vähintään yksi lapsi, joka ei ole nykyisten puolisoiden yhteinen. Lisäksi puolisoilla voi olla yhteinen tai yhteisiä lapsia.
[3] Kumppanuusperhe on perhemuoto, jossa vähintään kaksi aikuista hankkii lapsen yhdessä ja jakaa vanhemmuuden ilman keskinäistä romanttista rakkaussuhdetta. Perhe muodostuu kumppanuusvanhemmista ja heidän lapsistaan.

Perhekokemus	Vastaajamäärä	% vastanneista
Olen eronnut	73	15,9 %
Lapseni vuoroasuu	48	10,3 %
Olen saanut lapsen itsellisenä vanhempana	43	9,2 %
Olen adoptioprosessissa tai olen adoptoinut lapsen perheen ulkoisella adoptiolla	13	2,8 %
Olen adoptoimassa tai adoptoinut lapsen perheen sisäisellä adoptiolla	13	2,8 %
Luokseni on sijoitettu lapsi tai lapsia	38	8,2 %
Minulla on biologisia lapsia useamman henkilön kanssa	32	6,9 %
Olen kokenut tahatonta lapsettomuutta	164	35,2 %
Olen saanut lapsen sijaissynnytyksen avulla	6	1,3 %
Olen käyttänyt hedelmöityshoitoja raskauden alkuun saattamiseksi	172	36,9 %
Lapseni on saanut alkunsa lahjasolujen avulla	132	28,3 %
Olen bonusvanhempi tai sosiaalinen vanhempi esimerkiksi puolison lapselle	56	12,0 %
Ainakin yksi perheeni vanhemmista kuuluu sukupuolivähemmistöön	53	11,4 %
Olen leskiperheen vanhempi	6	1,3 %
Olen kokenut lapseni kuoleman	23	4,9 %
Elän monikulttuurisessa perheessä	29	6,2 %
Olen monikkoperheen vanhempi (kaksosten tai kolmosten vanhempi)	74	15,9 %
Minulla on vammainen tai erityistarpeinen lapsi	35	7,5 %
Olen jostakin lapsestani vieraannutettu	4	0,9 %
Olen jostakin lapsestani vieraantunut	1	0,2 %
Jokin muu, mikä?	79	17,0 %
	1094	235,1 %

Taulukko 4. Vastaajien vastaushetkellä tai aikaisemmin kokemat perhetilanteet (yhdellä vastaajalla voi olla useampia)

Vastaajia pyydettiin valmiilta listalta valitsemaan kaikki heidän perhe-elämänsä kokemusmaailmaa kuvaavat vaihtoehdot. Vastaajista noin 37 prosenttia on käyttänyt hedelmöityshoitoja raskauden alkuun saattamiseksi ja noin 35 prosenttia on kokenut tahatonta lapsettomuutta. Noin 28 prosentilla vastaajista on lapsi, joka on saanut alkunsa lahjasolujen avulla. Monikkoperheen vanhempia on noin 16 prosenttia vastaajista. Yhtä moni on joskus eronnut.

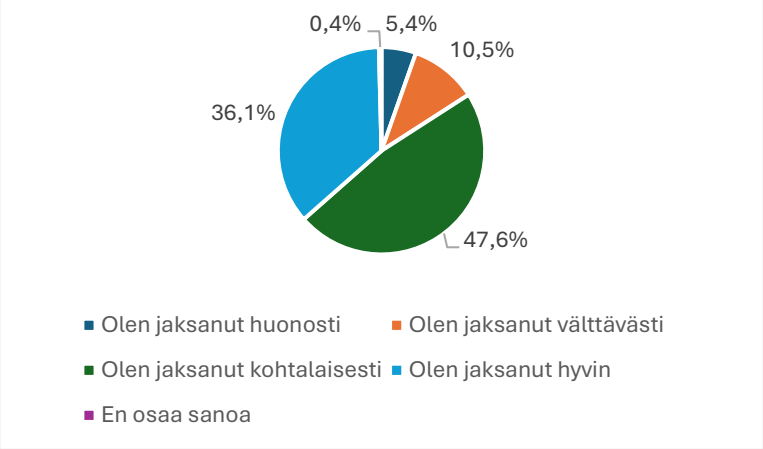
Vastaajista 12 prosenttia on bonusvanhempia tai sosiaalisia vanhempia puolison lapselle. Noin 11 prosenttia vastaajista elää perheessä, jossa ainakin yksi vanhemmista kuuluu sukupuolivähemmistöön. Noin joka kymmenellä vastaajalla on vuoroasuva lapsi. Noin yhdeksän prosenttia on saanut lapsen itsellisenä vanhempana, ilman toista vanhempaa. Sijaisperheenä toimii noin kahdeksan prosenttia vastaajista. Noin seitsemällä prosentilla vastaajista on vammainen tai erityistarpeinen lapsi. Noin seitsemällä prosentilla on biologisia lapsia useamman henkilön kanssa. Monikulttuurisessa perheessä elää noin kuusi prosenttia. Lapsensa kuoleman[4] on kokenut noin viisi prosenttia vastaajista.

[4] Lapsen menetys raskauden myöhäisessä vaiheessa tai syntymän jälkeen on voinut tapahtua aiemmin, ennen kyselyn kohteena olevaa ajanjaksoa 2023–2025, tai sitten se on osunut juuri tälle ajanjaksolle. Kokemukset, joita lapsensa menettäneet raportoivat tähän kyselyyn, voivat siis kokea menetetyn lapsen ja/tai toisen/toisten lapsen/lasten odotuksen tai kasvun ja kehityksen seurantaa.

Leskiperheen vanhempia, adoptiovanhempia, sijaissynnytyksen avulla lapsiperheellistyneitä sekä lapsestaan vieraannutettuja tai vieraantuneita vastaajia on aineistossa niin vähän, vain yhdestä kolmeentoista vastaajaa kokemusta kohden, ettei näiden kokemusten pohjalta voida sanoa mitään yleisempää kyseisten kokemusten vaikutuksesta tai merkityksestä neuvolapalveluiden asiakaskokemukselle.

Jokin muu, mikä -vaihtoehdon valitsi jopa 17 prosenttia vastaajista. Valtaosa heistä toteaa selityksessään, ettei mikään tarjotuista vaihtoehdoista päde vastaajan omaan kokemusmaailmaan, joka on perinteinen heteroydinperhe, jossa lapset on saatu perinteisellä tavalla. Avovastauksista löytyy myös yksittäisiä mainintoja esimerkiksi keskenmenokokemuksista.

Taustakysymyksissä kysyttiin montako alaikäistä, elävää lasta vastaajan perheeseen kuuluu ja minkä ikäisiä nämä ovat. 451 vastaajaa ilmoitti perheensä lasten lukumäärän ikäryhmittäin. Vastaajien perheissä oli vastaushetkellä yhteensä 1138 lasta, joista 884 oli neuvolaikäisiä (0–6 vuotta) ja 254 jo kouluikäisiä (7–17 vuotta). Perheissä oli siis keskimäärin 1,96 neuvolaikäistä lasta ja 0,56 kouluikäistä lasta, eli yhteensä keskimäärin 2,52 lasta. Vastaajien perheiden neuvolaikäisten lasten lukumäärän mediaani oli kaksi lasta ja kouluikäisten nolla. Vähintään puolella vastaajien perheistä ei siis vastaushetkellä ollut ollenkaan kouluikäisiä lapsia, ainoastaan neuvolaikäisiä. Vastaajajoukolla on siis runsaasti tuoreita kokemuksia neuvolasta.

Viimeisenä taustakysymyksenä kysyttiin, miten vastaajat kokevat jaksaneensa arjen vaatimuksissa kyselyn kiinnostuksen kohteena olevana ajanjaksona 2023–2025. Tähän kysymykseen vastasi 466 vastaajaa. Heistä noin kolmasosa ilmoitti jaksaneensa hyvin. Noin puolet arvioi jaksaneensa kohtalaisesti. Noin joka kymmenes koki jaksaneensa välttävästi. Runsaat viisi prosenttia kertoi jaksaneensa huonosti.

Kuvaaja 5. Vastaajien oma arvio jaksamisestaan arjen vaatimuksissa vuosina 2023–2025

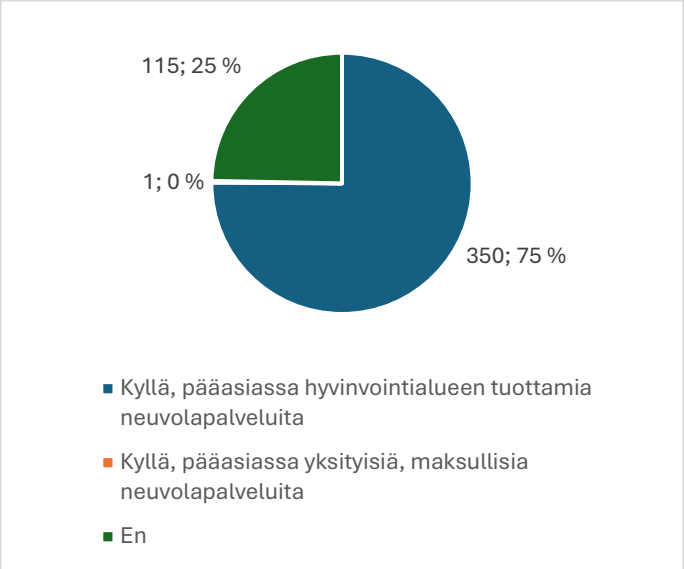
Perhemuoto- tai -kokemusnäkökulmasta hyvin jaksaminen korostuu perhehoitajilla/sijaisvanhemmilla (48,6 %) ja kumppanuusperheissä (45,0 %). Heikko tai välttävä jaksaminen oli yleisintä lapsen kuoleman kokeneilla (31,8 %), erityistarpeisen lapsen vanhemmilla (29,4 %) ja uusperheissä (25,6 %). Myös monikulttuurisissa perheissä kuormittuneiden osuus ylittää hyvin jaksavien osuuden. Selvästi kuormittavin tasapaino on lapsen kuoleman kokeneilla; heistä hyvin ilmoitti jaksavansa 18,2 prosenttia ja heikosti tai välttävästi 31,8 prosenttia. Koska perheet ovat todellisuudessa usein monimuotoisia useilla eri tavoilla nämä tulokset kuvaavat vastaajien kokemuksia eivätkä välttämättä perhemuodon tai -kokemuksen itsenäistä vaikutusta. Ei ole kuitenkaan vaikea ymmärtää, että lapsen kuolema tai suuret tarpeet aiheuttaa jaksamisen haasteita vanhemmalle ja tästä nouseviin tarpeisiin olisi hyvä pystyä palveluissa vastaamaan.

Äitiysneuvolapalveluiden käyttö

Kyselyssä käytettiin äitiysneuvolaa käsitteenä, koska se oli kyselyn tekohetkellä syksyllä 2025 vielä käytössä neuvola-asetuksessa ja sen myötä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ohjauksessa ja hyvinvointialueilla. Samasta syystä käsitettä käytetään vielä tässä raportissa. Valtioneuvoston

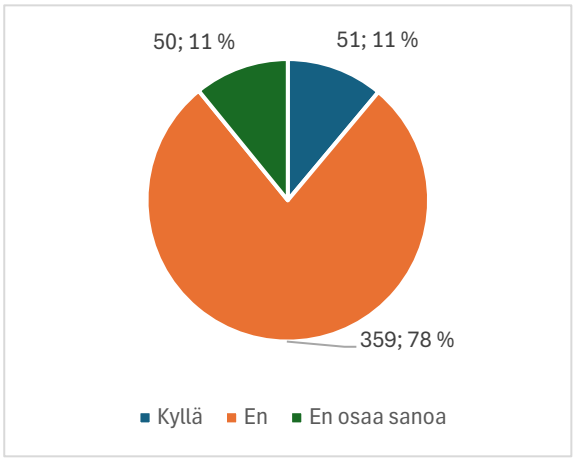
uudessa asetuksessa neuvolapalveluista sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta, joka astui voimaan 1.2.2026, ei enää puhuta äitiysneuvolasta. Käytössä ovat nyt sukupuolineutraalimmat raskaana olevan ja synnyttäneen käsitteet.

Vastaajista 350 eli 75 prosenttia kertoi käyttäneensä pääasiassa hyvinvointialueen tuottamia äitiysneuvolapalveluita ajanjaksolla 2023–2025. Vain yksi vastaaja kertoi käyttäneensä pääasiassa yksityisiä, maksullisia neuvolapalveluita. Loput 115 eli 25 prosenttia vastaajista ei ollut käyttänyt äitiysneuvolapalveluja kysymyksen kohteena olevalla ajanjaksolla, oletettavasti siksi, että heidän lapsensa olivat siinä vaiheessa jo syntyneet.

Kuvaaja 6. Vastaajien äitiysneuvolapalveluiden käyttö vuosina 2023–2025

Suhtautuminen äitiysneuvolatermiin

Kyselyhetkellä oli vielä relevanttia ja kiinnostavaa tietää, missä määrin vanhemmat kokevat äitiysneuvolatermiä itselleen sopivaksi tai epäsopivaksi. Tähän kysymykseen vastasi 460 vastaajaa, joista 11 prosenttia koki, että äitiysneuvolatermi on heidän kohdallaan etäännyttävä. Yhtä suuri osuus ei osannut sanoa, onko termi heille etäännyttävä vai ei. Suuri enemmistö, 78 prosenttia vastaajista, ei kokenut äitiysneuvolatermiä omalla kohdallaan etäännyttäväksi.

Kuvaaja 7. Vastaajien arvio siitä, onko äitiysneuvolatermi omakohtaisesti etäännyttävä

Seuraavissa vastaajaryhmissä keskimääräistä suurempi osuus vastaajista koki äitiysneuvolatermin omalla kohdallaan etäännyttäväksi:

- sukupuolekseen muu-vaihtoehdon ruksanneet (75 %, N=12)
- miesvastaajat (38,1 %, N=21)
- sateenkaariperheen vanhemmat (27,8 %)
- vanhemmat perheissä, joissa vähintään toinen vanhemmista kuuluu sukupuolivähemmistöön (26,4 %)
- monikulttuuristen perheiden vanhemmat (24,1 %)
- lahjasoluhoitojen avulla lapsiperheellistyneet (19,7 %)
- vammaisten tai erityistarpeisten lasten vanhemmat (17,6 %)
- hedelmöityshoitojen avulla lapsiperheellistyneet (13,5 %)
- eronneet (12,3 %)

Asetusmuutos, joka on muuttanut kieltä sukupuolineutraalimmaksi, palvelee siis monia monimuotoisia perheitä ja helpottavat monella neuvolan kokemista itselleen tarkoitetuksi ja turvalliseksi palveluksi.

Äitiysneuvolapalveluiden tavoitteiden toteutuminen asiakkaiden näkökulmasta

Äitiysneuvolalle asetetaan tavoitteita sekä terveydenhuoltolain (1326/2010) 15 §:ssä että valtioneuvoston asetuksen neuvolapalveluista sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta (93/2026) 2 §:ssä ja sen edeltäjässä (338/2011), joka oli voimassa vielä kyselyn tekoaikaan syksyllä 2025. Näiden säädösten sisältämien tavoitteiden ja velvoitteiden pohjalta muodostettiin väittämäkokonaisuus, johon vastaajat ottivat kyselyssä kantaa omalta kohdaltaan.

Äitiysneuvolan tavoitteita koskeva kysymys, siihen sisältyvät väittämät ja vastausvaihtoehdot kuuluivat seuraavasti:

Kun olet käyttänyt äitiysneuvolapalveluita, miten seuraavat (äitiysneuvolan tavoitteena olevat) asiat ovat mielestäsi palveluissa toteutuneet: (vastausvaihtoehdot: täysin eri mieltä, osittain eri mieltä, ei samaa eikä eri mieltä, osittain samaa mieltä, täysin samaa mieltä, ei päde minuun/meihin)

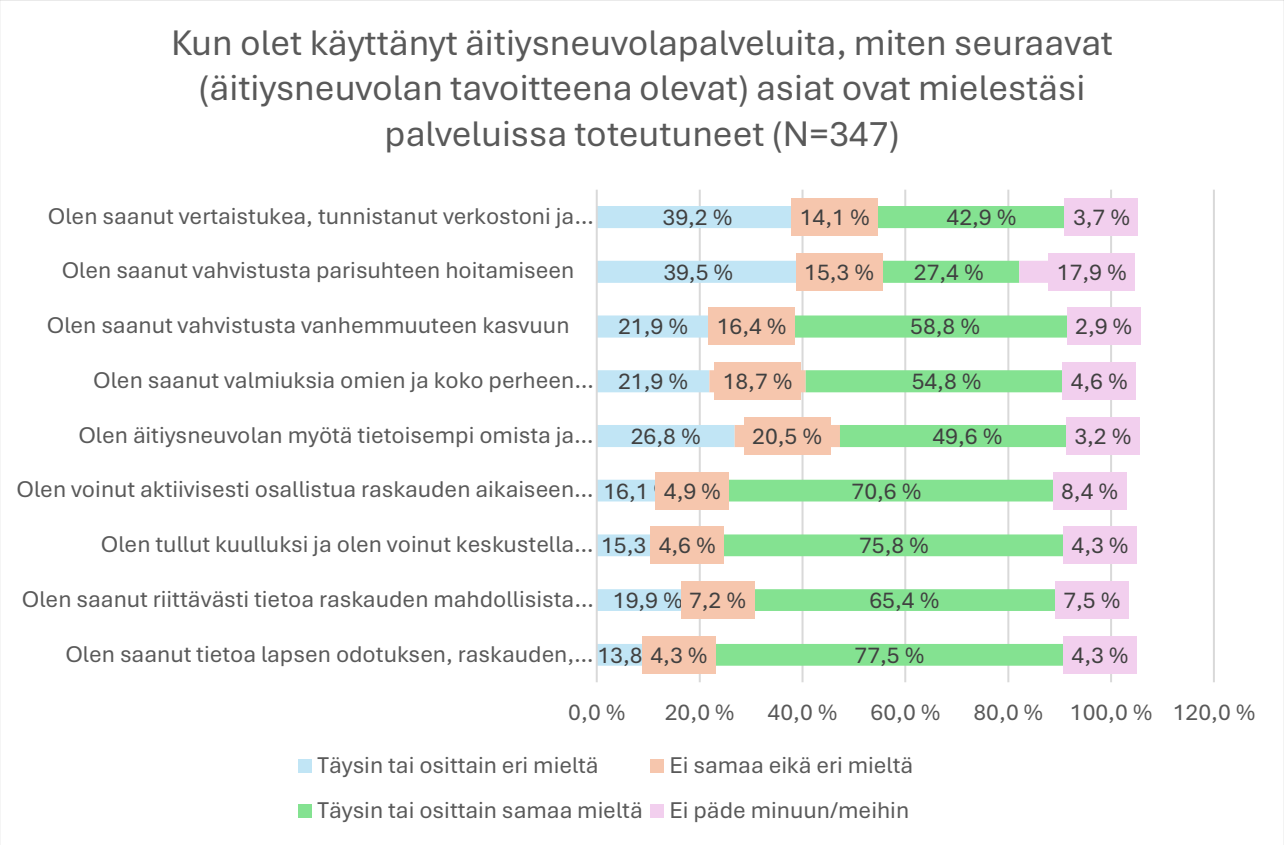
- Olen saanut vertaistukea, tunnistanut verkostoni ja voinut tarvitessani saada apua ja tukea
- Olen saanut vahvistusta parisuhteen hoitamiseen
- Olen saanut vahvistusta vanhemmuuteen kasvuun
- Olen saanut valmiuksia omien ja koko perheen terveystottumusten tarkasteluun, ylläpitoon ja mahdolliseen muuttamiseen koko perheen hyvinvoinnin näkökulmasta
- Olen äitiysneuvolan myötä tietoisempi omista ja perheeni voimavaroista, perhe-elämäämme mahdollisesti kuormittavista tekijöistä sekä omasta toiminnastani perheeni hyväksi
- Olen voinut aktiivisesti osallistua raskauden aikaiseen hoitooni ja saanut tarvitsemaani tukea ja apua viiveettä
- Olen tullut kuulluksi ja olen voinut keskustella mahdollisesta epävarmuudestani ja tuen tarpeistani
- Olen saanut riittävästi tietoa raskauden mahdollisista riskeistä
- Olen saanut tietoa lapsen odotuksen, raskauden, synnytyksen ja lapsen hoidon tuomista elämänmuutoksista ja valmiuksia muutosten kohtaamiseen

Seuraavat väittämät ovat vastaajien arvion mukaan äitiysneuvolassa toteutuneet kaikkein parhaiten heidän kohdallaan:

- Olen saanut tietoa lapsen odotuksen, raskauden, synnytyksen ja lapsen hoidon tuomista elämänmuutoksista ja valmiuksia muutosten kohtaamiseen (77,5 % täysin tai osittain samaa mieltä)
- Olen tullut kuulluksi ja olen voinut keskustella mahdollisesta epävarmuudestani ja tuen tarpeistani (75,8 % täysin tai osittain samaa mieltä)
- Olen voinut aktiivisesti osallistua raskauden aikaiseen hoitooni ja saanut tarvitsemaani tukea ja apua viiveettä (70,6 % täysin tai osittain samaa mieltä)

Seuraaviin väittämiin vastaajat suhtautuivat puolestaan kriittisimmin:

- Olen saanut vahvistusta parisuhteen hoitamiseen (39,5 % täysin tai osittain eri mieltä, samaa mieltä oli vain 27,4 %)
- Olen saanut vertaistukea, tunnistanut verkostoni ja voinut tarvitessani saada apua ja tukea (39,2 % täysin tai osittain eri mieltä, samaa mieltä oli hieman useampi – kysymys jakaa vastaajia)
- Olen äitiysneuvolan myötä tietoisempi omista ja perheeni voimavaroista, perhe-elämäämme mahdollisesti kuormittavista tekijöistä sekä omasta toiminnastani perheeni hyväksi (26,8 % täysin tai osittain eri mieltä, samaa mieltä kuitenkin 49,6 %)

Kuvaaja 8. Vastaajien arviot siitä, kuinka hyvin tavoitteet, jotka äitiysneuvolalle asetetaan laissa ja asetuksessa, ovat heidän kokemuksensa mukaan toteutuneet

Perhemuotonäkökulmasta tarkasteltuna suurimmat vaihtelut vastauksissa näkyvät seuraavissa väittämissä:

Väittämä	**Vaihteluväli**	**Tyytyväisin perhemuoto** (täysin ja osittain samaa mieltä olevien osuus)	**Tyytymättömin perhemuoto** (täysin ja osittain samaa mieltä olevien osuus)
Olen saanut riittävästi tietoa raskauden mahdollisista riskeistä	24,3 %-yks.	Sateenkaariperhe 74,3 % (N=74)	Kumppanuusperhe 50,0 % (N=16)
Olen äitiysneuvolan myötä tietoisempi omista ja perheeni voimavaroista	23,4 %-yks.	Sateenkaariperhe 54,7 % (N=75)	Kumppanuusperhe 31,3 % (N=16)

Olen saanut vertaistukea, tunnistanut verkostoni ja voinut tarvitessani saada apua ja tukea	19,7 %-yks.	Heteroydinperhe 48,3 % (N=201)	Uusperhe 28,6 % (N=28)
Olen saanut valmiuksia omien ja koko perheen terveystottumusten tarkasteluun	16,9 %-yks.	Uusperhe 60,7 % (N=28)	Kumppanuusperhe 43,8 % (N=16)
Olen saanut tietoa lapsen odotuksen, raskauden, synnytyksen ja lapsen hoidon tuomista elämänmuutoksista ja valmiuksia muutosten kohtaamiseen	14,1 %-yks.	Heteroydinperhe 82,9 % (N=199)	Kumppanuusperhe 68,8 % (N=16)

Taulukko 9. Suurimmat vaihteluvälit äitiysneuvolan tavoitteisiin liittyvissä väittämissä vastaajien perhemuotojen mukaan tarkasteltuna

Sateenkaariperheet erottuvat tyytyväisinä erityisesti kuulluksi tulemisessa (82,7 % täysin tai osittain samaa mieltä), riskitiedossa (74,3 %) ja perheen voimavarojen tunnistamisessa (54,7 %). Kumppanuusperheet jäävät useassa tavoitteessa matalimmalle, etenkin riskitiedossa ja voimavarojen tunnistamisessa. Ryhmä on kuitenkin pieni, joten se saattaa painottua yleisesti vähemmän tyytyväisiin vastaajiin. Uusperheiden selvin heikkous on vertaistuki ja tukiverkostot (28,6 %), mutta terveystottumusten tarkastelussa ne ovat tyytyväisin ryhmä (60,7 %). Heteromuotoiset ydinperheet arvioivat parhaimmiksi elämänmuutoksiin valmistautumisen (82,9 %) sekä vertaistuen ja tukiverkostot (48,3 %). Yhden vanhemman perheiden vanhempien kokema erityinen heikkous on perheen voimavarojen tunnistaminen (vain 36,0 % täysin tai osittain samaa mieltä).

Kokemus äitiysneuvolapalveluiden sujuvuudesta ja laadusta

Kyselyssä haluttiin äitiysneuvolan tavoitteiden toteutumisen lisäksi tutkia myös palvelun sujuvuuteen, laatuun, turvallisuuteen ja luottamuksen syntyyn ja ylläpitoon liittyviä kysymyksiä. Tätä varten koottiin oma väittämäkokonaisuus, jossa osin hyödynnettiin THL:n koordinoiman kansallisen neuvoloiden palautekyselyn muotoiluja ja osin muotoiltiin väittämiä itse perustuen monimuotoisen kohderyhmän oletettuihin tarpeisiin ja kokemuksiin.

Äitiysneuvolan sujuvuutta ja laatua koskeva kysymys, siihen sisältyvät väittämät ja vastausvaihtoehdot kuuluivat seuraavasti:

Kun olet käyttänyt äitiysneuvolapalveluita, miten seuraavat asiat ovat palveluissa toteutuneet kokemuksesi mukaan: (vastausvaihtoehdot: täysin eri mieltä, osittain eri mieltä, ei samaa eikä eri mieltä, osittain samaa mieltä, täysin samaa mieltä, ei päde minuun/meihin)

- Olen saanut apua ja tukea mahdollisessa kriisitilanteessa, kuten lapsen kuoltua raskausaikana, lapsen kehityspoikkeaman tullessa ilmi, raskauden keskeytyksessä tai parisuhteen päättyessä raskausaikana
- Minua on ohjattu järjestöjen tarjoaman tiedon ja/tai vertaistuen piiriin
- Olen saanut tietoa ja tukea raskauden jälkeiseen palautumiseen
- Minua on ohjattu hyvinvointialueen muiden tukipalvelujen piiriin (esim. lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö, synnytyspelkopoli, ennakollinen lastensuojeluilmoitus)
- Yhteistyö neuvolan ja erikoissairaanhoidon äitiyspoliklinikan välillä on toiminut hyvin
- Minulle/meille on tarjottu perhevalmennusta, joka palvelee tarpeitamme
- Vanhemmuuden tunnustaminen on onnistunut hyvin
- Kaikki lapsen/lasten vanhemmat on huomioitu hyvin kohtaamisissa ja keskusteluissa
- Olen saanut yksilöllistä ja perheemme tarpeita vastaavaa tietoa ja tukea
- Henkilökunta on ymmärtänyt perhetilannettani ja kohdannut sen hyvin
- Olen kokenut oloni turvalliseksi hoidon/palvelun aikana
- Asiakassuhteessa on syntynyt luottamus ja sitä on pidetty yllä
- Käynnit ovat toteutuneet kielellä, jota ymmärrän
- Käyntien määrä on ollut riittävä tarpeisiini nähden
- Kohtaamiset ovat olleet kiireettömiä
- Henkilökunta on pysynyt samana

Hyvin moniin yllä listatuista väittämistä suuri enemmistö vastaajista pystyi yhtymään joko täysin tai osittain. Nämä näyttäytyvät äitiysneuvolan erityisinä vahvuuksina. Useampi kuin kolme neljästä oli täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että:

- Henkilökunta on ymmärtänyt perhetilannettani ja kohdannut sen hyvin
- Olen kokenut oloni turvalliseksi hoidon/palvelun aikana
- Asiakassuhteessa on syntynyt luottamus ja sitä on pidetty yllä
- Käynnit ovat toteutuneet kielellä, jota ymmärrän
- Käyntien määrä on ollut riittävä tarpeisiini nähden
- Kohtaamiset ovat olleet kiireettömiä

Lisäksi vähintään kaksi kolmesta oli täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että:

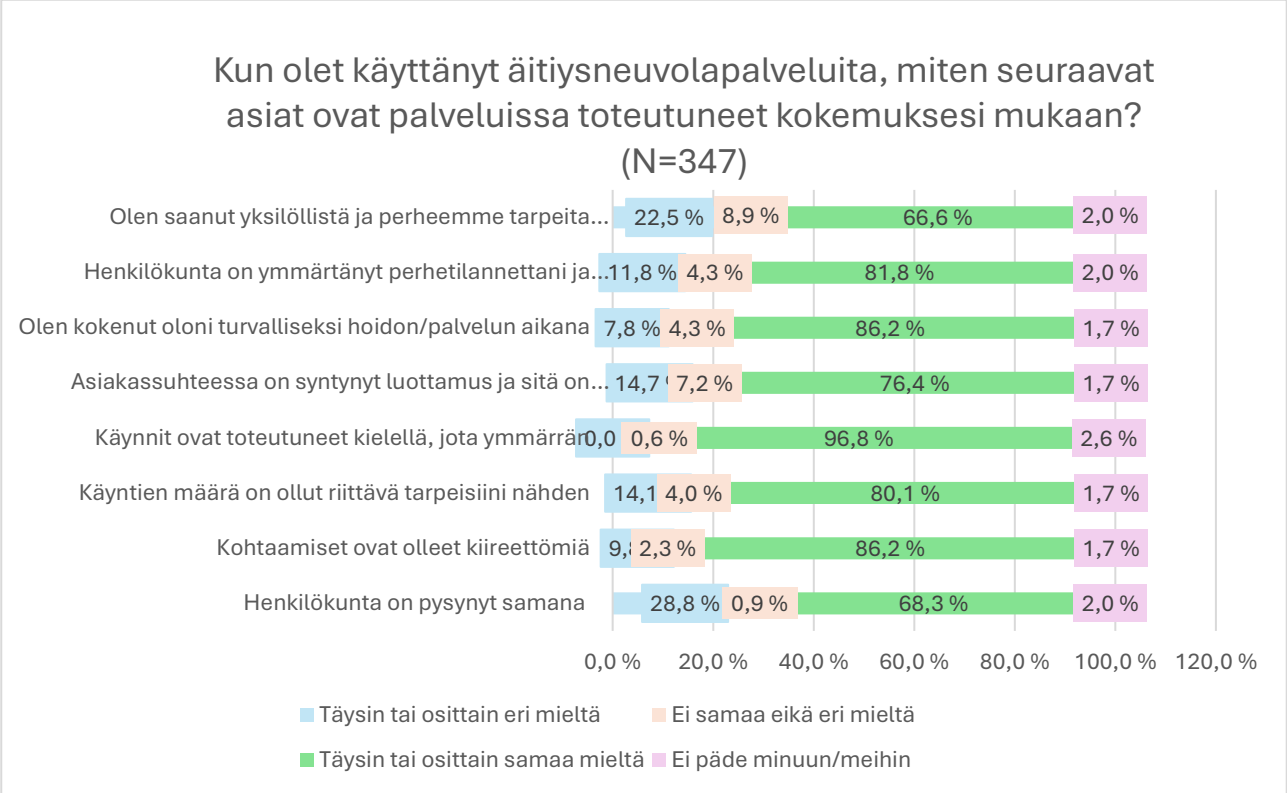
- Kaikki lapsen/lasten vanhemmat on huomioitu hyvin kohtaamisissa ja keskusteluissa
- Henkilökunta on pysynyt samana
- Olen saanut yksilöllistä ja perheemme tarpeita vastaavaa tietoa ja tukea

Seuraavien väittämien kohdalla suurempi osuus vastaajista oli täysin tai osittain eri mieltä kuin täysin tai osittain samaa mieltä:

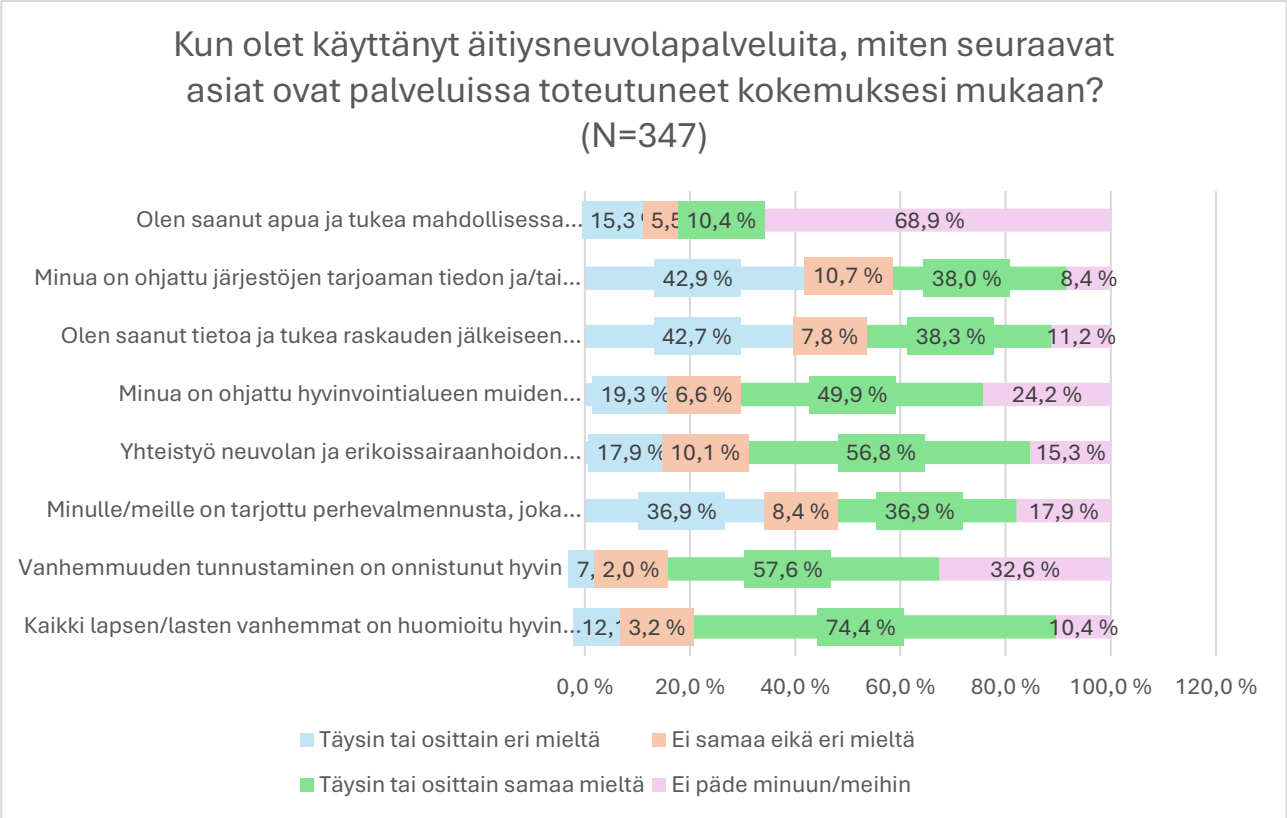
- Olen saanut apua ja tukea mahdollisessa kriisitilanteessa, kuten lapsen kuoltua raskausaikana, lapsen kehityspoikkeaman tullessa ilmi, raskauden keskeytyksessä tai parisuhteen päättyessä raskausaikana (15,3 % eri mieltä, 10,4 % samaa mieltä)
- Minua on ohjattu järjestöjen tarjoaman tiedon ja/tai vertaistuen piiriin (42,9 % eri mieltä, 38,0 % samaa mieltä)
- Olen saanut tietoa ja tukea raskauden jälkeiseen palautumiseen (42,7 % eri mieltä, 38,3 % samaa mieltä)

Näihin väittämiin tiivistyvät suurimmat äitiysneuvolan yleiset kehittämistarpeet, jo aiemmin esiin tulleen tarpeen vahvistaa parisuhteen hoitamista lisäksi.

Koska väittämiä sisältyi yhteen kysymykseen jopa 16, ne on kuvaajissa jaettu kahteen osaan. Alla näkyvät vastausjakaumat kahdessa eri kuvaajassa.

Kuvaaja 10a. Vastaajien arviot siitä, kuinka sujuvasti ja laadukkaasti sekä yksilöllisesti äitiysneuvola on heidän kokemuksensa mukaan toiminut

Kuvaaja 10b. Vastaajien arviot siitä, kuinka sujuvasti ja laadukkaasti sekä yksilöllisesti äitiysneuvola on heidän kokemuksensa mukaan toiminut

Perhemuotonäkökulmasta tarkasteltuna suurimmat vaihtelut vastauksissa näkyvät seuraavissa väittämissä:

Väittämä	**Vaihteluväli**	**Tyytyväisin** (täysin ja osittain samaa mieltä olevien osuus)	**Tyytymättömin** (täysin ja osittain samaa mieltä olevien osuus)
Minua on ohjattu järjestöjen tarjoaman tiedon ja/tai vertaistuen piiriin	37,9 %-yks.	Heteroydinperhe 49,5 % (N=188)	Uusperhe 11,5 % (N=26)
Yhteistyö neuvolan ja erikoissairaan-hoidon äitiyspoliklinikan välillä on toiminut hyvin	32,7 %-yks.	Uusperhe 87,5 % (N=24)	Yhden vanhemman perheen vanhempi 54,8 % (N=42)
Vanhemmuuden tunnustaminen on onnistunut hyvin	27,4 %-yks.	Heteroydinperhe 90,8 % (N=130)	Yhden vanhemman perheen vanhempi 63,3 % (N=30)
Henkilökunta on pysynyt samana	22,4 %-yks.	Yhden vanhemman perheen vanhempi 76,0 % (N=50)	Uusperhe 53,6 % (N=28)
Käyntien määrä on ollut riittävä tarpeisiini nähden	21,7 %-yks.	Yhden vanhemman perheen vanhempi 86,0 % (N=50)	Uusperhe 64,3 % (N=28)
Minulle/meille on tarjottu perhevalmennusta, joka palvelee tarpeitamme	20,9 %-yks.	Heteroydinperhe 48,8 % (N=162)	Yhden vanhemman perheen vanhempi 27,9 % (N=43)

Taulukko 11. Suurimmat vaihteluvälit äitiysneuvolan laatuun liittyvissä väittämissä vastaajien perhemuotojen mukaan tarkasteltuna (edellisellä sivulla)

Uusperheet arvioivat henkilökunnan jatkuvuuden, käyntien riittävyyden ja ohjauksen järjestöjen tiedon ja vertaistuen piiriin muita heikommaksi. Toisaalta he arvioivat yhteistyön äitiyspoliklinikan kanssa erittäin hyväksi. Yhden vanhemman perheiden vanhemmat ovat tyytyväisimpiä henkilökunnan pysyvyyteen ja käyntien määrään, mutta tyytymättömämpiä vanhemmuuden tunnustamiseen, perhevalmennukseen ja äitiyspoliklinikkayhteistyöhön. Heteromuotoiset ydinperheet erottuvat tyytyväisimpinä vanhemmuuden tunnustamisessa, perhevalmennuksessa sekä järjestö- ja vertaistukiohjauksessa. Palvelukieli on johdonmukaisin vahvuus: myönteisiä arvioita on kaikissa vertailukelpoisissa ryhmissä 98–100 %.

Perhekokemusnäkökulmasta tarkasteltuna suurimmat vaihtelut vastauksissa näkyvät seuraavissa väittämissä:

Väittämä	**Vaihteluväli**	**Tyytyväisin** (täysin ja osittain samaa mieltä olevien osuus)	**Tyytymättömin** (täysin ja osittain samaa mieltä olevien osuus)
Vanhemmuuden tunnustaminen on onnistunut hyvin	52,4 %-yks.	Lapsikuolemaperhe: 100,0 % (N=10)	Itsellinen vanhempi: 47,6 % (N=21)
Olen saanut tietoa ja tukea raskauden jälkeiseen palautumiseen	41,3 %-yks.	Monikulttuurinen perhe: 60,0 % (N=20)	Lapsikuolemaperhe: 18,8 % (N=16)
Olen saanut yksilöllistä ja perheemme tarpeita vastaavaa tietoa ja tukea	35,7 %-yks.	Monikulttuurinen perhe: 85,7 % (N=21)	Lapsi vuoroasuu: 50,0 % (N=28)
Henkilökunta on pysynyt samana	34,8 %-yks.	Itsellinen vanhempi: 86,1 % (N=36)	Bonus-/sosiaalinen vanhempi: 51,4 % (N=37)
Minua on ohjattu hyvinvointialueen muiden tukipalvelujen piiriin	32,5 %-yks.	Monikkoperhe: 83,7 % (N=49)	Jokin muu: 51,2 % (N=41)
Minua on ohjattu järjestöjen tarjoaman tiedon ja/tai vertaistuen piiriin	32,2 %-yks.	Monikulttuurinen perhe: 60,0 % (N=20)	Itsellinen vanhempi ja lapsia useamman henkilön kanssa: 27,8 % (N=36/18)

Taulukko 12. Suurimmat vaihteluvälit äitiysneuvolan laatuun liittyvissä väittämissä vastaajien perhekokemusten mukaan tarkasteltuna

Suurimmat perhekokemusten väliset erot liittyvät vanhemmuuden tunnistamiseen sekä yksilöllisen ja jatkotuen toteutumiseen, eivät kohtaamisen perusturvallisuuteen. Esimerkiksi palvelukielen ymmärrettävyydessä vaihtelu on vain 2,8 prosenttiyksikköä.

Äitiysneuvolan vahvuudet ja kehittämiskohteet avovastausten valossa

Väittämäkokonaisuuksien jälkeen vastaajille annettiin vielä mahdollisuus omin sanoin kehua ja toisaalta antaa kehittävää palautetta äitiysneuvolasta. Avoimet kysymykset oli muotoiltu seuraavasti:

- Mikä toimi äitiysneuvolassa erityisen hyvin oman kokemuksesi mukaan?
- Missä olisi eniten parannettavaa äitiysneuvolassa oman kokemuksesi mukaan? Tässä voit myös avata tarkemmin miksi, jos edellisissä kysymyksissä arvioit asioiden toteutuneen huonosti omassa äitiysneuvola-asiakkuudessasi.

Ensimmäiseen, positiivisia havaintoja pyytäneeseen kysymykseen vastasi 219 vastaajaa. Äitiysneuvolan toiminnassa koettiin erityisen hyvin toimiviksi kohtaamisen laatu, kiireettömyys ja hoidon jatkuvuus. Vastauksissa korostui se, että oma, tuttu terveydenhoitaja loi turvallisuuden tunnetta ja helpotti luottamuksen syntymistä. Ystävällinen, empaattinen ja ammattitaitoinen henkilökunta sai paljon kiitosta, samoin se, että käynnit tuntuivat rauhallisilta eikä asioita kiirehditty. Monet vastaajat arvostivat sitä, että perhe ja sen monimuotoisuus huomioitiin aidosti – kuvauksien mukaan esimerkiksi sateenkaariperheet, itselliset vanhemmat, monikkoperheet ja kumppanuusvanhemmat tunsivat tulleensa nähdyiksi ja hyväksytyiksi.

Kielitaitoinen henkilökunta, mahdollisuus asioida englanniksi tai ruotsiksi ja joustava ajanvaraus lisäsivät tyytyväisyyttä. Myös nopeat yhteydenotot, lisäkäynnit huolen herätessä ja ohjaus eteenpäin tarvittaessa koettiin tärkeiksi. Kokonaisuutena äitiysneuvolat saivat kiitosta turvallisuuden tunteen luomisesta, kiireettömyydestä, ammatillisesta osaamisesta ja yksilöllisestä, arvostavasta kohtaamisesta.

Avovastausten valossa äitiysneuvolan vahvuudet kiteytyvät kolmeen peruspilariin:

1. Jatkuvuus ja tuttu ihmissuhde
2. Kiireetön, empaattinen ja ammatillinen kohtaaminen
3. Perheiden monimuotoisuuden ja yksilöllisyyden arvostava huomioiminen

Näiden kautta neuvola näyttäytyy turvallisena, luotettavana ja aidosti perheitä tukevana palveluna.

Näiden positiivisten huomioiden vastapainoksi 235 vastaajaa muotoili ajatuksensa siitä, missä olisi parannettavaa äitiysneuvolassa. Nämä vastaukset ovat kategorisoitavissa kahdeksaan eri teemaan:

1. Hoidon jatkuvuus ja henkilökunnan vaihtuvuus
   Tämä oli ylivoimaisesti yleisin teema. Vastaajat kuvasivat kokemuksia, joissa terveydenhoitaja tai lääkäri vaihtui toistuvasti, ja käyntien välillä ei ollut jatkuvuutta eikä henkilökohtaista suhdetta. Tämä heikensi luottamusta ja teki palvelusta pirstaleista. Myös käyntien peruutukset ja harventaminen koettiin turhauttavina. Vastaajat ehdottivat parannukseksi, että asiakas saisi pitää saman terveydenhoitajan läpi raskauden ja vauvavuoden.

2. Synnyttäjän hyvinvointi, palautuminen ja psyykkinen tuki
   Tämä oli laaja teema, joka kulki monessa vastauksessa. Synnyttäjät kokevat jäävänsä yksin synnytyksen jälkeen: fyysinen ja psyykkinen toipuminen jää sivuun, kun fokus siirtyy lapseen. Myös keskenmenojen, kuoleman ja pelkojen käsittelyyn toivottiin tukea. Vastaajat ehdottivat parannuksiksi vähintään yhtä pakollista käyntiä psykologilla synnytyksen jälkeen, maksutonta fysioterapeutin tapaamista kaikille synnyttäjille ja (parempaa) tukea keskenmenoihin, lapsen menetykseen ja raskauden jälkeiseen masennukseen.

3. Asiantuntemus, osaaminen ja tiedonkulku
   Useat vastaajat kuvasivat, että neuvolan henkilökunta ei aina tunne harvinaisempia tilanteita: monikkoraskaus, hyperemeesi, lahjasoluraskaus, adoptioperheet, sijaissynnytys, keskosuus. Lisäksi tiedonkulku neuvolan ja erikoissairaanhoidon välillä koettiin toistuvasti puutteelliseksi. Parannuksiksi vastaajat ehdottivat säännöllisiä yhteistyöpalavereita neuvolan ja äitiyspolien välillä, selkeitä toimintamalleja erityistilanteisiin ja terveydenhoitajille lisäkoulutusta monimuotoisista perheistä ja erityisraskauksista.

4. Monimuotoisten perheiden huomiointi

Vastaajat, jotka eivät istu perinteiseen heteroydinperhemalliin, kuvasivat kokemuksia syrjivistä oletuksista, heteronormatiivisista termeistä ja ohjauksen puutteesta. Yhden vanhemman perheet ja sateenkaariperheet kokivat, että heidän tilanteensa ei näy neuvolan materiaaleissa eikä palveluissa, kuten perhevalmennuksessa. Tilannetta parantamaan ehdotettiin henkilökunnalle koulutusta inklusiivisesta kielenkäytöstä ja perhemuotojen moninaisuudesta, tiiviimpää yhteistyötä eri perheryhmiä edustavien järjestöjen kanssa ja sitä, että materiaalit ja perhevalmennukset muotoillaan kaikille perhemuodoille sopiviksi.

5. Kohtaaminen ja vuorovaikutus
   Tähän teemaan liittyi vastauksia kokemuksista kuulluksi tulemisesta, empaattisuudesta ja ammatillisesta otteesta. Moni vastaaja koki, että asenne, kiire tai vähättely heikensivät luottamusta neuvolaan. Vastaajat ehdottivat henkilökunnalle lisää koulutusta kohtaamisesta ja traumainformoidusta työotteesta, riittävää aikaa jokaiselle käynnille ja säännöllistä palautejärjestelmää neuvolahenkilöstön vuorovaikutustaidoista.

6. Saavutettavuus ja yhteydenpito
   Monet kuvasivat vaikeuksia saada yhteys omaan terveydenhoitajaan, erityisesti uusien sähköisten järjestelmien myötä. Myös ajanvarauksen ruuhkautuminen ja puhelinpalvelujen rajoitetut ajat turhauttivat. Parannusehdotuksiin sisältyivät mm. mahdollisuus suoraan sähköiseen yhteydenottoon omaan terveydenhoitajaan, yhtenäinen, käyttäjäystävällinen viestijärjestelmä sekä laajemmat yhteydenottoajat ja chat-palvelu.

7. Perhevalmennus ja vertaistuki
   Perhevalmennukset koettiin usein etämuotoisiksi ja pintapuolisiksi, ilman tilaa vertaiskeskustelulle. Erityisesti isien ja monikkovanhempien omia ryhmät kaivattiin.

8. Palveluiden yhdenvertaisuus eri alueilla
   Vastaajat nostivat esiin, että eri hyvinvointialueilla neuvolapalveluiden sisältö ja laatu vaihtelevat huomattavasti. Esimerkiksi eri paikoissa jälkitarkastus voi olla laaja tai todella suppea tai kaveri toisella hyvinvointialueella sai fysioterapeutille lähetteen, mutta vastaaja ei.

On kiinnostavaa, että kaikki positiivisten vastausten vahvuudet: jatkuvuus ja tuttu ihmissuhde, kiireetön, empaattinen ja ammatillinen kohtaaminen sekä perheiden monimuotoisuuden ja yksilöllisyyden arvostava huomioiminen löytyvät myös kehittämistä vaativien asioiden listalta. Kun nämä asiat toteutuvat ja toimivat, ne ovat vahvuuksia ja kun eivät toimi, ne ovat vanhempien silmissä heikkouksia, jotka vaativat kehittämistä.

Näistä kriittisistä huomioista huolimatta vastaajat arvostavat neuvolajärjestelmää ja pitävät sitä tärkeänä, mutta kokevat, että se on kuormittunut, pirstaleinen ja eriarvoistunut. Vastaajien toiveet eivät kohdistu järjestelmän purkamiseen, vaan sen vahvistamiseen, resurssien lisäämiseen ja inhimillisen kohtaamisen palauttamiseen.

Avovastauksia käsitellään myös ja eritoten lainauksia esitellään myöhemmässä osiossa, jonka otsikko kuuluu: Perheryhmäkohtaiset erityispiirteet - hyvä kohtaaminen ei yksin takaa perhetilanteeseen sopivaa tukea. Siellä kokemuksia ja kehittämistoiveita lähestytään Monimuotoiset perheet -verkoston edustaman kymmenen eri perheryhmän kautta.

Lastenneuvolapalveluiden käyttö

Vastaajista 438 eli 95 prosenttia kertoi käyttäneensä pääasiassa hyvinvointialueen tuottamia lastenneuvolapalveluita ajanjaksolla 2023–2025. Vain yksi vastaaja kertoi käyttäneensä pääasiassa yksityisiä, maksullisia neuvolapalveluita. Loput 22, eli 4,8 prosenttia vastaajista, ei ollut käyttänyt lastenneuvolapalveluja kysymyksen kohteena olevalla ajanjaksolla, oletettavasti siksi, että heidän lapsensa eivät siinä vaiheessa olleet vielä syntyneet tai olivat menehtyneet ennen syntymäänsä tai pian sen jälkeen.

Lastenneuvolapalveluiden tavoitteiden toteutuminen asiakkaiden näkökulmasta

Lastenneuvolalle asetetaan tavoitteita sekä terveydenhuoltolain (1326/2010) 15 §:ssä että valtioneuvoston asetuksen neuvolapalveluista sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta (93/2026) 3 §:ssä ja sen edeltäjässä (338/2011), joka oli voimassa vielä kyselyn tekoaikaan syksyllä 2025. Näiden säädösten sisältämien tavoitteiden ja velvoitteiden pohjalta muodostettiin väittämäkokonaisuus, johon vastaajat ottivat kyselyssä kantaa omalta kohdaltaan.

Lastenneuvolan tavoitteita koskeva kysymys, siihen sisältyvät väittämät ja vastausvaihtoehdot kuuluivat seuraavasti:

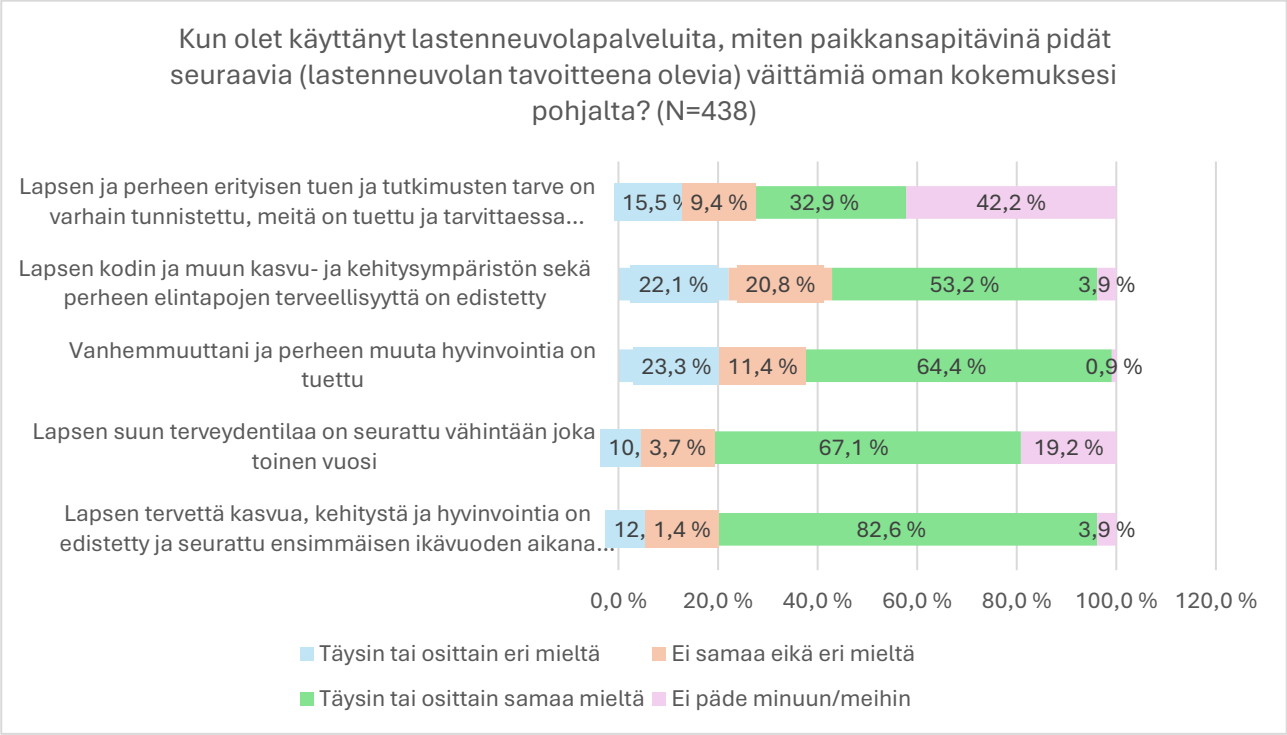
> Kun olet käyttänyt lastenneuvolapalveluita, miten paikkansapitävinä pidät seuraavia (lastenneuvolan tavoitteena olevia) väittämiä oman kokemuksesi pohjalta: (vastausvaihtoehdot: täysin eri mieltä, osittain eri mieltä, ei samaa eikä eri mieltä, osittain samaa mieltä, täysin samaa mieltä, ei päde minuun/meihin)
>
> - Lapsen ja perheen erityisen tuen ja tutkimusten tarve on varhain tunnistettu, meitä on tuettu ja tarvittaessa ohjattu tutkimuksiin ja hoitoon
> - Lapsen kodin ja muun kasvu- ja kehitysympäristön sekä perheen elintapojen terveellisyyttä on edistetty
> - Vanhemmuuttani ja perheen muuta hyvinvointia on tuettu
> - Lapsen suun terveydentilaa on seurattu vähintään joka toinen vuosi
> - Lapsen tervettä kasvua, kehitystä ja hyvinvointia on edistetty ja seurattu ensimmäisen ikävuoden aikana keskimäärin kuukauden välein ja sen jälkeen vuosittain sekä yksilöllisen tarpeen mukaisesti

Seuraavat väittämät ovat vastaajien arvion mukaan lastenneuvolassa toteutuneet kaikkein parhaiten heidän kohdallaan:

- Lapsen tervettä kasvua, kehitystä ja hyvinvointia on edistetty ja seurattu ensimmäisen ikävuoden aikana keskimäärin kuukauden välein ja sen jälkeen vuosittain sekä yksilöllisen tarpeen mukaisesti (82,6 % täysin tai osittain samaa mieltä)
- Lapsen suun terveydentilaa on seurattu vähintään joka toinen vuosi (67,1 % täysin tai osittain samaa mieltä)
- Vanhemmuuttani ja perheen muuta hyvinvointia on tuettu (64,4 % täysin tai osittain samaa mieltä)

Vastaajat suhtautuivat puolestaan kriittisemmin erityisesti siihen, että lapsen ja perheen erityisen tuen ja tutkimusten tarve olisi varhain tunnistettu, heitä olisi tuettu ja tarvittaessa ohjattu tutkimuksiin

ja hoitoon. Tämän väittämän kanssa oli täysin tai osittain samaa mieltä vain 32,9 prosenttia ja 15,5 prosenttia oli väittämän kanssa täysin tai osittain eri mieltä.

Kuvaaja 13. Vastaajien arviot siitä, kuinka hyvin tavoitteet, jotka lastenneuvolalle asetetaan laissa ja asetuksessa, ovat heidän kokemuksensa mukaan toteutuneet

Vähintään 20 pätevän vastauksen ryhmissä suurin perhemuotojen välinen vaihtelu näkyy erityisen tuen tarpeen tunnistamista koskevassa väittämässä, jossa myönteisten arvioiden ero on jopa 21,3 prosenttiyksikköä. Heteromuotoisessa ydinperheessä elävät vanhemmat kokivat varhaisen tunnistamisen toteutuvan parhaiten (66,2 % täysin tai osittain samaa mieltä, N=148) ja sateenkaariperheiden vanhemmat huonoiten (44,9 % täysin tai osittain samaa mieltä, N=49).

Yhden vanhemman perheiden vanhemmat olivat kautta linjan muita tyytymättömämpiä. Heillä myönteisesti väittämään suhtautuvien osuus on neljän perhemuodon vertailussa matalin neljässä väittämässä viidestä ja kielteisesti suhtautuvien osuus on korkein kaikissa viidessä. Vanhemmuuden ja perheen hyvinvoinnin tukea arvioi kielteisesti jopa 35,6 % (N=73). Tämä on aineiston johdonmukaisin ryhmäkohtainen kehittämissignaali.

Sateenkaariperheiden tulos on kaksijakoinen. Kasvun ja hyvinvoinnin seurannassa myönteisiä arvioita on 91,7 % ja suun terveyden seurannassa 87,8 %, mutta erityisen tuen tarpeen tunnistamisessa vain 44,9 % (N=49). Heteromuotoisissa ydinperheissä vastaava osuus on 66,2 % (N=148). Hyvin toteutuvaksi koettu seuranta ei siis tässä rinnastu yhtä myönteiseen arvioon erityisen tuen tunnistamisesta.

Uusperheissä korostuvat kasvuympäristön ja elintapojen tukemisen puutteet. Tässä tavoitteessa myönteisiä arvioita on 43,9 % ja kielteisiä 31,7 % (N=41). Lisäksi vanhemmuuden tuessa uusperheillä on korkein myönteinen osuus, 68,3 %, mutta samalla 29,3 % kielteisiä: pelkkä myönteisten osuuden järjestys peittäisi osan kokemusten vaihtelusta.

Lapsen kasvun ja kehityksen seurantaan ollaan yleisesti tyytyväisempiä kuin laajempaan perheen tukemiseen. Kasvun ja hyvinvoinnin sekä suun terveyden seurannassa myönteiset osuudet ovat kaikissa neljässä perhemuodossa yli 74 prosenttia. Kasvuympäristön ja elintapojen terveellisyyden edistämisessä ne jäävät kaikissa enintään noin 60 prosenttiin.

Perhemuodot ovat osin päällekkäisiä, kun vastaaja voi elää esimerkiksi sekä sateenkaari- että yhden vanhemman perheessä, eikä tarkastelu osoita erojen syitä tai tilastollista merkitsevyyttä. Kumppanuusperheistä 20 vastaajan raja täyttyy vain yhdessä tavoitteessa ja etävanhemmista ei yhdessäkään, joten niiden yleiskuvaa ei voi verrata samalla tavalla.

Lapsen ja perheen erityisen tuen ja tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen, perheen tukeminen ja tarvittaessa ohjaaminen tutkimuksiin ja hoitoon näyttäytyy tämän kyselyn ja lastenneuvolan lakisääteisten tehtävien toteutumisen valossa lastenneuvolan yleisenä kehittämiskohteena. Lisäksi kehittämisessä kannattaa kiinnittää erityistä huomiota yhden vanhemman perheiden vanhempien saamaan vanhemmuuden ja perheen hyvinvoinnin kokonaisvaltaiseen tukeen sekä sateenkaariperheiden ja heidän lastensa erityisen tuen tarpeiden tunnistamiseen.

Kokemus lastenneuvolapalveluiden sujuvuudesta ja laadusta

Kyselyssä haluttiin lastenneuvolan tavoitteiden toteutumisen lisäksi tutkia myös palvelun sujuvuuteen, laatuun, turvallisuuteen ja luottamuksen syntyyn ja ylläpitoon liittyviä kysymyksiä. Tätä varten koottiin oma väittämäkokonaisuus, johon osin hyödynnettiin THL:n koordinoiman kansallisen neuvoloiden palautekyselyn muotoiluja ja osin muotoiltiin väittämiä itse perustuen monimuotoisen kohderyhmän oletettuihin tarpeisiin ja kokemuksiin. Osa väittämistä on samoja kuin mitä esitettiin äitiysneuvolan kohdalla.

Lastenneuvolan sujuvuutta ja laatua koskeva kysymys, siihen sisältyvät väittämät ja vastausvaihtoehdot kuuluivat seuraavasti:

Kun olet käyttänyt lastenneuvolapalveluita, miten seuraavat asiat ovat palveluissa toteutuneet kokemuksesi mukaan: (vastausvaihtoehdot: täysin eri mieltä, osittain eri mieltä, ei samaa eikä eri mieltä, osittain samaa mieltä, täysin samaa mieltä, ei päde minuun/meihin)

- Olemme saaneet yksilöllistä ja perheemme tarpeita vastaavaa tietoa ja tukea
- Henkilökunta on ymmärtänyt perhetilannettamme ja kohdannut sen hyvin
- Olen kokenut oloni turvalliseksi hoidon/palvelun aikana
- Asiakassuhteessa on syntynyt luottamus ja sitä on pidetty yllä
- Käynnit ovat toteutuneet kielellä, jota ymmärrän
- Käyntien määrä on ollut riittävä tarpeisiimme nähden
- Kohtaamiset ovat olleet kiireettömiä
- Henkilökunta on pysynyt samana
- Minua ja/tai lasta/lapsia on ohjattu järjestöjen tarjoaman vertaistuen piiriin (esim. avoin kohtaamispaikka/perhekahvila, yksilöllinen tuki, ohjatut ryhmät)
- Yhteistyö lastenneuvolan ja erikoissairaanhoidon välillä on toiminut hyvin
- Minua ja/tai lasta on ohjattu hyvinvointialueen muiden tukipalvelujen piiriin (fysio-, puhe-, ravitsemus- tai toimintaterapia, neuvolapsykologi, kasvatus- ja perheneuvonta, lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö, perhesosiaalityö)
- Olemme saaneet apua ja tukea mahdollisessa kriisitilanteessa, kuten lapsen tai vanhemman menetyksessä, lapsen kehitysviiveen tai muun erityistarpeen tullessa ilmi tai perhesuhteiden muutoksissa
- Ammattilainen on ottanut perheemme taloudellisen tilanteen puheeksi
- Olemme saaneet neuvoja lapsen monikielisyyden tukemiseen
- Vuorovaikutus ammattilaisen ja lapsen/lasten välillä on ollut sujuvaa
- Kaikki lapsen/lasten vanhemmat on huomioitu hyvin kohtaamisissa ja keskusteluissa

Seuraavat väittämät ovat vastaajien arvion mukaan lastenneuvolassa toteutuneet kaikkein parhaiten:

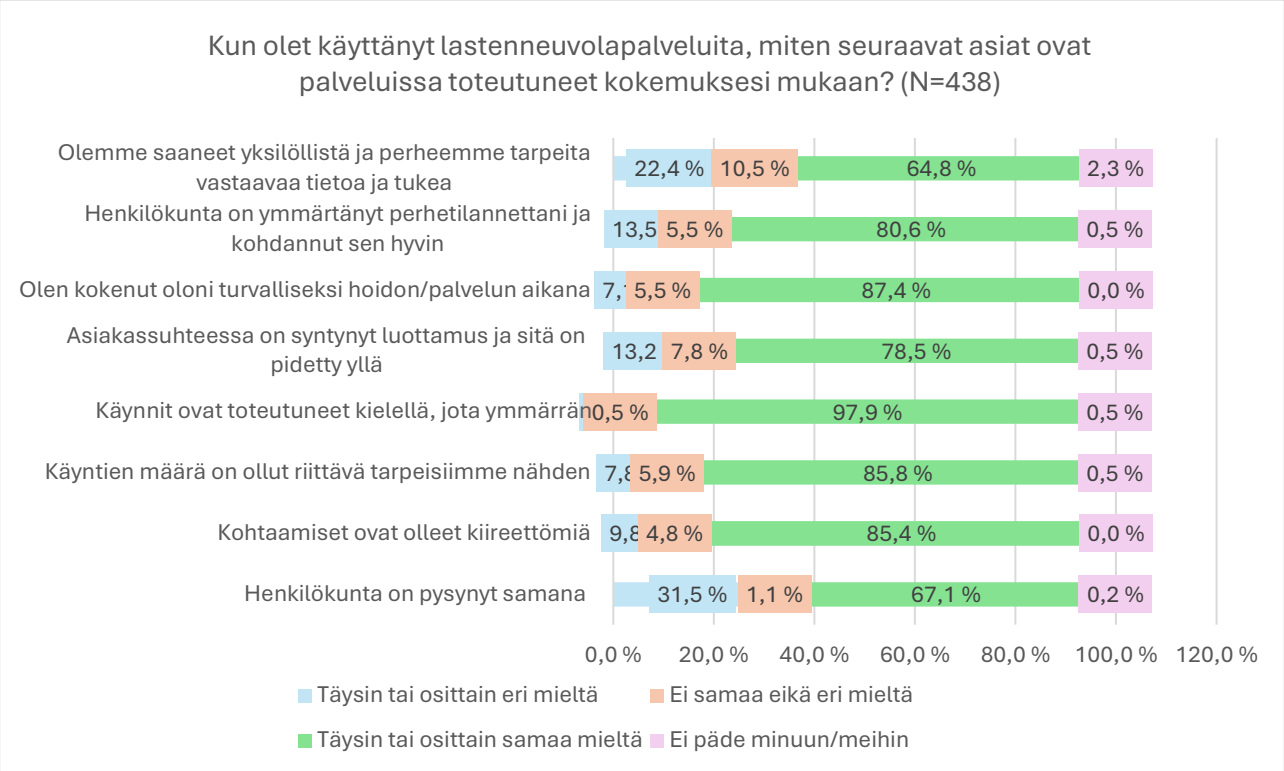
- Käynnit ovat toteutuneet kielellä, jota ymmärrän (97,9 % täysin tai osittain samaa mieltä)
- Vuorovaikutus ammattilaisen ja lapsen/lasten välillä on ollut sujuvaa (89,7 % täysin tai osittain samaa mieltä)
- Olen kokenut oloni turvalliseksi hoidon/palvelun aikana (87,4 % täysin tai osittain samaa mieltä)
- Käyntien määrä on ollut riittävä tarpeisiimme nähden (85,8 % täysin tai osittain samaa mieltä)
- Kohtaamiset ovat olleet kiireettömiä (85,4 % täysin tai osittain samaa mieltä)

Seuraavien väittämien kohdalla suurempi osuus vastaajista oli täysin tai osittain eri mieltä kuin täysin tai osittain samaa mieltä:

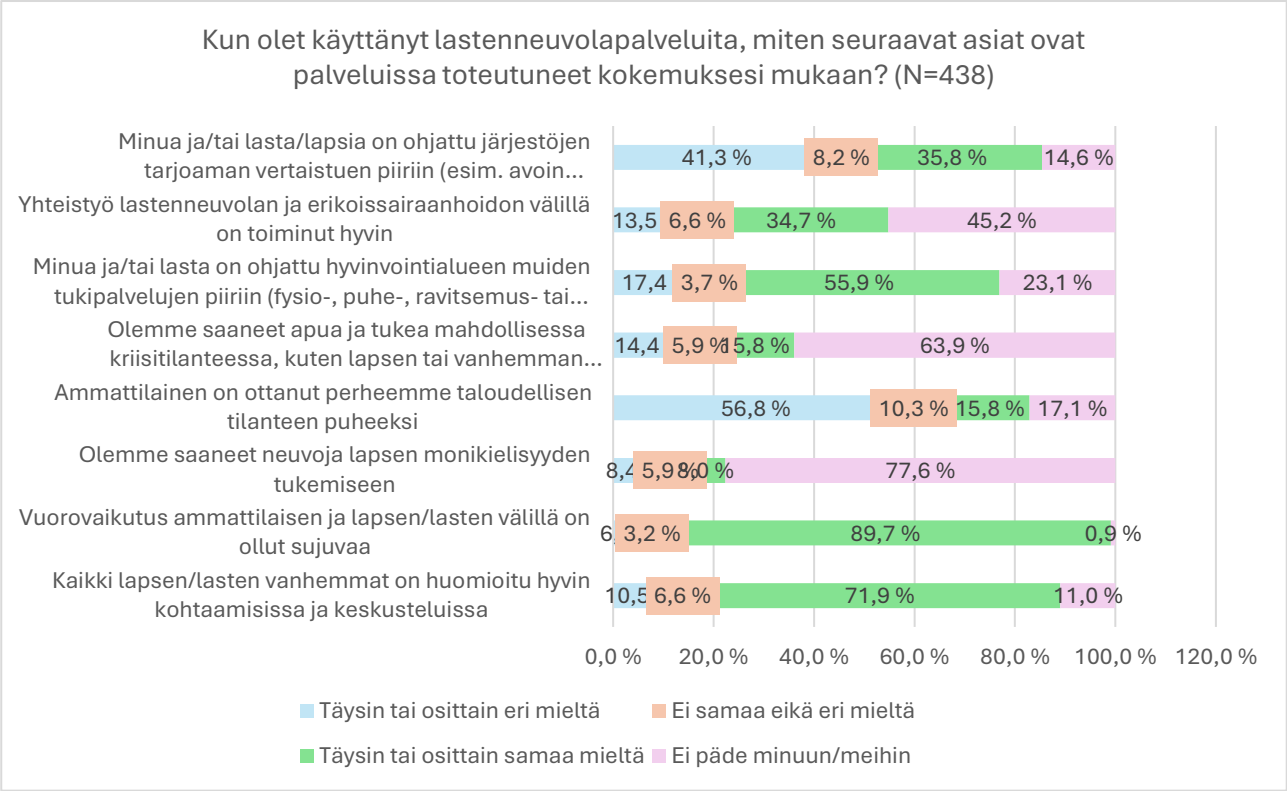
- Minua ja/tai lasta/lapsia on ohjattu järjestöjen tarjoaman vertaistuen piiriin (esim. avoin kohtaamispaikka/perhekahvila, yksilöllinen tuki, ohjatut ryhmät) (41,3 % eri mieltä, 35,8 % samaa mieltä)
- Ammattilainen on ottanut perheemme taloudellisen tilanteen puheeksi (56,8 % eri mieltä, 15,8 % samaa mieltä)
- Olemme saaneet neuvoja lapsen monikielisyyden tukemiseen (8,4 % eri mieltä, 8,0 % samaa mieltä, suuri enemmistö vastasi, ettei kysymys päde heihin)

Näihin väittämiin tiivistyvät suurimmat äitiysneuvolan yleiset kehittämistarpeet. Lisäksi useampi kuin joka kolmas vastasi olevansa täysin tai osittain eri mieltä siitä, että henkilökunta olisi pysynyt samana ja useampi kuin joka viides oli täysin tai osittain eri mieltä siitä, että perhe on saanut yksilöllistä ja perheensä tarpeita vastaavaa tietoa ja tukea.

Koska väittämiä sisältyi yhteen kysymykseen jopa 16, alla näkyvät kaikkien väittämien vastausjakaumat jaettuina kahteen eri kuvaajaan.

Kuvaaja 14a. Vastaajien arviot siitä, kuinka sujuvasti ja laadukkaasti sekä yksilöllisesti lastenneuvola on heidän kokemuksensa mukaan toiminut

Kuvaaja 14b. Vastaajien arviot siitä, kuinka sujuvasti ja laadukkaasti sekä yksilöllisesti lastenneuvola on heidän kokemuksensa mukaan toiminut

Perhemuoto- ja perhekokemusnäkökulmasta tarkasteltuna suurin ryhmien välinen ero ja laajimmin heikoksi koettu asia eivät ole sama asia. Taloudellisen tilanteen puheeksi otto saa johdonmukaisesti kaikissa tarkastelluissa ryhmissä enemmän kielteisiä kuin myönteisiä arvioita. Eri perheryhmät kuitenkin eroavat eniten kokemuksessa kriisiavun ja tuen saannista. Monikkoperheiden vanhemmista täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että ovat saaneet apua kriisitilanteessa, on jopa 65,4 prosenttia (N=26), kun taas eronneista vain 31,0 prosenttia (N=42). Täysin tai osittain eri mieltä asiasta on vastaavasti 26,9 ja 47,6 prosenttia. Tämä herättää kysymyksen siitä, miten erilaisia kriisejä tunnistetaan, kriisitukea osataan tarjota ja vastaanottaa erilaisissa perhetilanteissa.

Perhekokemusten näkökulmasta vuoroasuvien lasten perheet erottuvat johdonmukaisimmin vähemmän myönteisillä arvioilla. Monikulttuuriset perheet ja monikkoperheet ovat yleiskuvassa myönteisemmässä päässä. Kuitenkin monikulttuuristen perheiden vanhemmista jopa 50,0 prosenttia (N=22) oli täysin tai osittain eri mieltä siitä, että olisivat saaneet neuvoja lapsen monikielisyyden tukemiseen.

Kaikissa mukana olevissa perheryhmissä enemmistö vastaajista (59,5–82,1 %) oli täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että heidät oli ohjattu hyvinvointialueen muiden tukipalveluiden piiriin. Kuitenkin itsellisistä vanhemmista jopa 32,4 % (N=37) on asiasta täysin tai osittain eri mieltä. Bonus-/sosiaalisten vanhempien vastaava luku on 36,4 % (N=44). On kiinnostava kysymys, liittyykö näihin vanhemmuusrooleihin jotain, mikä tuottaa väliinputoajuutta suhteessa palveluihin ohjaamiseen vai onko heillä jostain syystä muita korkeammat odotukset ohjausta kohtaan. Toisaalta yhteistyön lastenneuvolan ja erikoissairaanhoidon välillä bonus-/sosiaaliset vanhemmat kokevat toimivan hyvin (75,0 % on asiasta täysin tai osittain samaa mieltä, N=32).

Johtopäätöksenä voi sanoa, että lastenneuvolan keskeisimmät kehittämiskohteet ovat asiakkaiden ohjaaminen heille sopivaan, järjestöjen tarjoaman vertaistuen piiriin, perheiden taloudellisen tilanteen

puheeksi otto ja lapsen monikielisyyden tukeminen vanhempia neuvomalla. Lisäksi olisi hyödyllistä selvittää tarkemmin perheryhmien välisiä eroja kokemuksessa kriisituen saatavuudesta ja näiden erojen syitä.

Lastenneuvolan vahvuudet ja kehittämiskohteet avovastausten valossa

Lastenneuvolaa koskevien väittämäkokonaisuuksien jälkeen vastaajille annettiin vielä mahdollisuus omin sanoin kehua ja toisaalta antaa kehittävää palautetta. Avoimet kysymykset oli muotoiltu seuraavasti:

- Mikä toimi lastenneuvolassa erityisen hyvin oman kokemuksesi mukaan?
- Missä olisi eniten parannettavaa lastenneuvolassa oman kokemuksesi mukaan? Tässä voit myös avata tarkemmin miksi, jos edellisissä kysymyksissä arvioit asioiden toteutuneen huonosti omassa lastenneuvola-asiakkuudessasi.

Ensimmäiseen, positiivisia havaintoja pyytäneeseen kysymykseen vastasi 223 vastaajaa. Näistä vastauksista muodostuu kuva lastenneuvolasta, jossa tärkeimpinä voimavaroina ovat pysyvä, osaava ja empaattinen henkilökunta sekä perheiden aito kohtaaminen. Avovastausten perusteella lastenneuvolan vahvuudet kiteytyvät kuuteen ulottuvuuteen:

1. Terveydenhoitajan pysyvyys ja tuttuus
2. Kohtaamisen laatu ja kiireettömyys
3. Ammattitaito ja joustavuus
4. Lapsen ja perheen kokonaisvaltainen huomiointi
5. Saavutettavuus ja yhteydenpito
6. Perustoimintojen toteutuminen

Oman terveydenhoitajan pysyvyys luo vastauksissa turvallisuutta ja helpottaa asiointia. Perheet arvostavat sitä, että terveydenhoitaja tuntee heidän tilanteensa ja perhehistoriansa. Käyntejä lastenneuvolassa kuvattiin lämpimiksi ja rauhallisiksi. Ammattilaiset osaavat vastausten valossa kohdata lapset ja vanhemmat empaattisesti ja lapsilähtöisesti. Terveydenhoitajien ammattitaitoa, käytännönläheisyyttä ja reagointikykyä arvostettiin. Tarvittaessa järjestettiin lisäkäyntejä ja ohjattiin jatkotutkimuksiin.

Neuvolassa kohdeltiin kaikkia perheitä tasavertaisesti ja huomioitiin erilaiset perhemuodot, kuten sijais- ja syntymävanhemmat. Saavutettavuutta loi se, että yhteydenpito hoitajaan oli helppoa ja viesteihin vastattiin nopeasti. Ajanvaraus toimi ja etenkin pienillä paikkakunnilla henkilökunta tunsi perheet hyvin. Perustoimintojen toimivuuden puolesta puhui se, että rokotukset, terveystarkastukset ja kasvun seuranta toteutuivat suunnitelmien mukaisesti ja käynnit koettiin hyödyllisiksi.

Näiden positiivisten huomioiden vastapainoksi 229 vastaajaa muotoili ajatuksensa siitä, missä olisi parannettavaa lastenneuvolassa. Heikkouksia esille nostavat ja parannuksia ehdottavat vastaukset voidaan luokitella kuuteen eri teemaan:

1. Henkilöstön pysyvyys ja vaihtuvuus
2. Yhteydenpito ja ajanvaraus
3. Kohtaaminen ja vuorovaikutus
4. Tuki erityistilanteissa ja perheiden monimuotoisuuden huomiointi
5. Lääkärikäyntien ja tarkastusten laatu
6. Saavutettavuus ja esteettömyys

Vanhempien vastauksissa nousi vahvasti esiin, että lastenneuvolan kehittämisessä suurimmat tarpeet liittyvät henkilöstön pysyvyyteen, yhteydenpidon sujuvuuteen ja perheiden yksilölliseen kohtaamiseen. Monet perheet kuvasivat, että terveydenhoitajat ja lääkärit vaihtuvat usein, mikä heikentää luottamusta ja vaikeuttaa pitkäjänteistä yhteistyötä. Yhteyden saaminen omaan hoitajaan on vaikeaa, ja sähköiset palvelut koettiin monimutkaisiksi ja epäkäytännöllisiksi. Puhelinaikojen rajallisuus, pitkät väli- ja odotusajat sekä aikojen perumiset aiheuttivat turhautumista.

Kohtaamisen ja vuorovaikutuksen laatuun liittyen moni vastaaja toivoi enemmän kuuntelemista, kiireettömyyttä ja sensitiivisyyttä erityisesti silloin, kun perheellä on huolia lapsen kehityksestä tai oma jaksaminen on koetuksella. Useat kokivat, että huolia vähätellään tai niihin ei reagoida riittävästi.

Erityistilanteiden tuki ja perheiden moninaisuuden huomioiminen nousivat myös vahvoina teemoina. Sijaisvanhemmat, yhden vanhemman perheiden vanhemmat, monikkoperheet ja vammaiset vanhemmat kuvasivat, ettei heidän tilanteensa aina saa ymmärrystä tai käytännön tukea. Joissakin vastauksissa mainittiin myös vakavia tietosuojaongelmia.

Lisäksi toivottiin tiheämpiä ja laadukkaampia lääkärikäyntejä, parempaa tiedonkulkua erikoissairaanhoidon kanssa sekä enemmän ohjausta perheiden tukipalveluihin ja vertaistukeen. Saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden kehittämiseksi kaivattiin esteettömämpiä tiloja, näkövammaisille soveltuvaa materiaalia ja palveluiden tarjoamista eri kielillä.

Kaiken kaikkiaan vanhemmat toivoivat, että neuvolapalvelut palaisivat läheisempään, henkilökohtaisempaan ja aidosti perhettä tukevampaan suuntaan, jossa korostuvat tuttu hoitaja, helppo yhteydenpito ja kuunteleva, empaattinen ote.

Avovastauksia käsitellään myös ja eritoten lainauksia esitellään myöhemmässä osiossa, jonka otsikko kuuluu: Perheryhmäkohtaiset erityispiirteet - hyvä kohtaaminen ei yksin takaa perhetilanteeseen sopivaa tukea. Siellä kokemuksia ja kehittämistoiveita lähestytään Monimuotoiset perheet -verkoston edustaman kymmenen eri perheryhmän kautta.

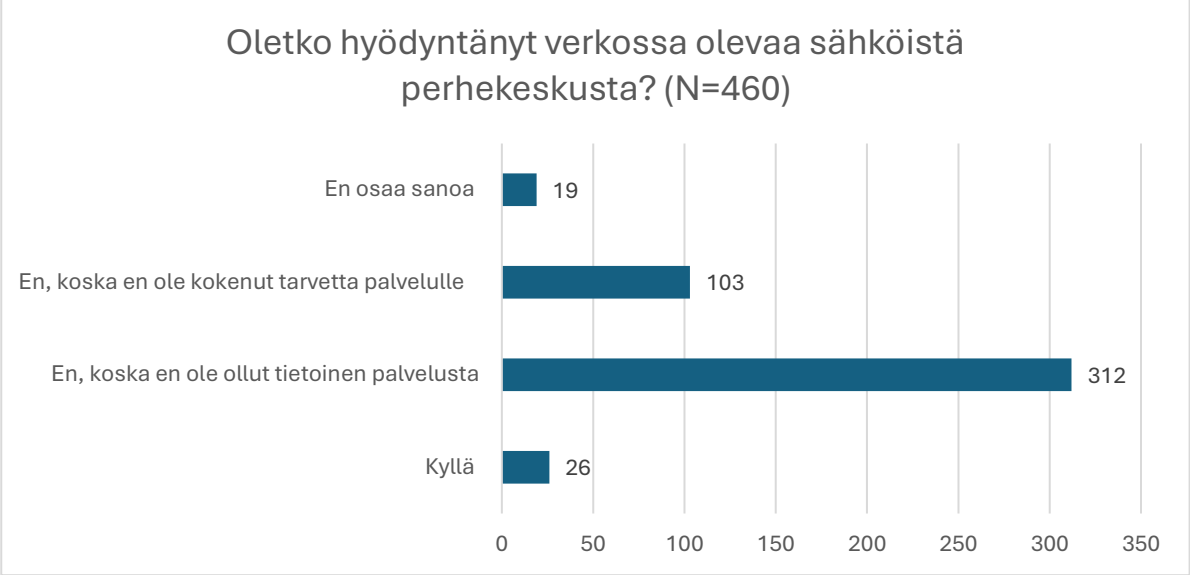
Sähköisen perhekeskuksen tunnettuus ja toimivuus asiakkaiden näkökulmasta

Kyselyyn haluttiin sisällyttää osio sähköisestä perhekeskuksesta, koska sellaista on hyvinvointialueiden toiminnan tueksi kehitetty kansallisesti ja myös osalla hyvinvointialueita ja kehittämisessä ovat olleet mukana myös järjestöt. Kyselyn tekohetkellä syksyllä 2025 ei vielä ollut tiedossa, että DigiFinlandin kehittämä kansallinen sähköinen perhekeskus Omaperhe tultaisiin ajamaan alas vuonna 2026.

Kyselylomakkeella esiteltiin lyhyesti mistä sähköisessä perhekeskuksessa on kyse ja linkitettiin Omaperheeseen. Tehtiin selväksi, että kyse voi olla valtakunnallisesta tai alueellisesta sovelluksesta tai oman hyvinvointialueen itse kehittämästä palvelusta. Sähköisestä perhekeskuksesta esitettiin seuraavat kysymykset:

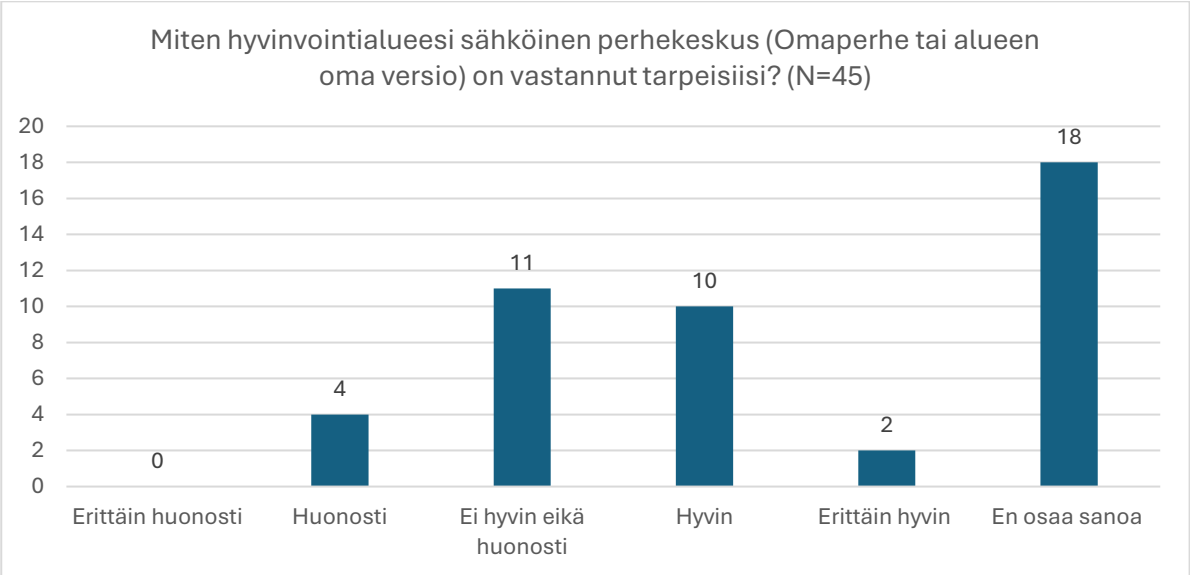
- Oletko hyödyntänyt verkossa olevaa sähköistä perhekeskusta?
- Miten hyvinvointialueesi sähköinen perhekeskus (Omaperhe tai alueen oma versio) on vastannut tarpeisiisi?
- Erityisesti jos koet, että sähköinen perhekeskus on vastannut huonosti tarpeisiisi, voit tässä perustella vastaustasi ja kertoa, miten toivot, että sähköistä perhekeskusta kehitetään. Voit myös antaa positiivista palautetta. (avoin kysymys)

Hieman yllättäen suuri enemmistö (67,8 %) vastaajista, jotka kuitenkin olivat käyttäneet äitiys- ja/tai lastenneuvolapalveluita vuosina 2023–2025 ja näin ollen kuuluneet kohderyhmään, ei ollut syyskuussa 2025 ollenkaan tietoinen sähköisen perhekeskuksen olemassaolosta. Merkittävä osuus heistä, jotka ovat jollakin tasolla tunteneet sähköistä perhekeskusta, ei ole kokenut sille tarvetta.

Kuvaaja 15. Vastaajien sähköisen perhekeskuksen käyttö

Koska vain pieni osuus vastaajista on ylipäänsä ollut tietoinen sähköisen perhekeskuksen olemassaolosta, kysely ei tarjoa kovin hyvää pohjaa palvelun arvioinnille. Vastaajista 45 kuitenkin vastasi kysymykseen, jossa pyydettiin arvioimaan, miten hyvin sähköinen perhekeskus on vastannut vastaajan omiin tarpeisiinsa. Suurin yksittäinen vastaajajoukko valitsi kysymyksessä en osaa sanoa -vaihtoehdon. He, jotka ottivat kysymykseen kantaa (N=27), valitsivat useammin myönteisen kuin kielteisen vastausvaihtoehdon, vaikka suurin yksittäinen vastaajaryhmä (en osaa sanoa -ryhmän jälkeen) on ei hyvin eikä huonosti -vaihtoehdon valinneet.

Kuvaaja 16. Vastaajien arvio siitä, miten sähköinen perhekeskus on vastannut heidän tarpeisiinsa

Heistä, jotka jollakin tasolla tunsi sähköistä perhekeskusta, 24 vastaajaa valitsi vastata avoimeen kysymykseen palvelusta. Monien vastaajien mukaan sähköinen perhekeskus on jäänyt tuntemattomaksi tai vaikeakäyttöiseksi palveluksi. Useat eivät tienneet, mitä palvelulla tarkoitetaan, tai eivät olleet saaneet siitä riittävästi tietoa neuvolan kautta. Niissäkin tapauksissa, joissa palvelu oli tuttu, kokemus oli usein, että sisältö on hajallaan eri sivustoilla eikä helposti löydettävissä.

Osa vanhemmista piti sähköistä perhekeskusta päällekkäisenä ja tarpeettomana, sillä vastaavaa tietoa löytyy jo muista luotettavista lähteistä, kuten MLL:n tai Terveysportin sivuilta. Sähköisten palveluiden koettiin vievän tilaa henkilökohtaiselta kohtaamiselta, jota monet pitävät edelleen ensisijaisena tukimuotona perheille.

Kehittämistoiveina nousi esiin toive selkeydestä ja keskittämisestä: että kaikki lapsiperheiden sähköiset palvelut löytyisivät yhdestä paikasta, esimerkiksi kanta.fi-sivuston tai yhden sovelluksen kautta. Lisäksi toivottiin, että palvelun kautta voisi jatkossa myös varata aikoja ja seurata käyntejä.

Myönteisiä kokemuksia oli jonkin verran: osa vastaajista piti palvelua helppokäyttöisenä ja kiitteli, että sieltä löytyi selkeää ja luotettavaa tietoa lapsiperheen arkeen. Yksittäisissä vastauksissa mainittiin myös, että sähköinen perhekeskus toimi hyvin raskauden aikana ja tarjosi nopeaa pääsyä tiedon äärelle.

Neuvolan tyydyttymättömät palvelutarpeet

Kyselylomakkeen viimeisenä varsinaisena sisältökysymyksenä esitettiin avokysymys, joka kuului seuraavasti:

- Puuttuuko neuvolakokonaisuudesta kokemuksesi mukaan jotain palvelua lapsen, perheen ja vanhemmuuden tueksi, mitä sinä tai perheesi olisi kaivannut? Jos puuttuu, kerro mikä puuttuu ja miksi se olisi tai olisi ollut teille tärkeä.

Vaikka kyselyn vastaamiseen oli kulunut jo tovi, 155 vastaajaa tarttui mahdollisuuteen vastata tähän kysymykseen. Monet heistä kokivat, että neuvolakokonaisuus toimii hyvin perustasolla, mutta perheiden yksilöllisiin ja kuormittaviin elämäntilanteisiin kaivattaisiin enemmän tukea ja palveluja. Eniten toivottiin:

- matalan kynnyksen keskusteluapua ja perhepsykologipalveluita,
- vanhemmuuden ja jaksamisen tukea etenkin vauva- ja pikkulapsivaiheessa,
- kotiin vietävän avun ja kotikäyntien parempaa saatavuutta,
- sekä neuvontaa ja vertaistukea erityislasten, yhden vanhemman perheiden ja sijaisperheiden tarpeisiin.

Monet perheet kuvasivat, että neuvola keskittyy fyysiseen kasvuun ja rokotuksiin, mutta vanhemmuuden ja arjen haasteiden käsittely jää vähäiseksi, vaikka juuri se koettaisiin tärkeimmäksi tueksi. Yleisin toive liittyi vanhempien henkiseen jaksamiseen ja vertaistuen puutteeseen. Moni kaipasi mahdollisuutta puhua omista tunteistaan, parisuhteestaan ja uupumuksestaan matalalla kynnyksellä. Toisaalta osa vastaajista nosti esiin, että neuvola tarjoaa jo monipuolisia palveluja, mutta niiden saatavuus ja tiedotus vaihtelevat alueittain – moni ei esimerkiksi tiennyt, että tietyt palvelut ovat olemassa.

Moni kaipasi konkreettista arjen apua kotiin, erityisesti vauva-aikana ja kuormittavissa tilanteissa (esim. monikkoperheet, erityislapset, uupuneet). Esiin nousi myös tarve palveluille, joissa huomioidaan vanhempien välinen suhde ja kasvatusyhteistyö.

Sijais- ja erityislapsiperheet kuvasivat, että heidän tilanteensa huomioidaan huonosti. Kaivattiin tietoa, tukea ja ymmärrystä erityistarpeisiin. Toivottiin myös vanhempien ryhmätoimintaa, vertaistapaamisia ja tilaisuuksia tavata muita samassa elämäntilanteessa olevia perheitä. Isien osallistumista ja tukemista pidettiin puutteellisena.

Useat perheet kokivat, että palveluista ei tiedoteta riittävästi tai ne ovat vaikeasti saavutettavissa. Kaivattiin yksilöllisempää otetta, jossa perheiden erilaiset tilanteet ja tarpeet huomioidaan.

Yhteenvetona perheet toivovat kokonaisvaltaisempaa, helposti saavutettavaa ja ihmisläheistä neuvolaa, jossa huomioidaan myös vanhemman hyvinvointi, perheen jaksaminen ja arjen tukiverkkojen vahvistaminen.

Perheryhmäkohtaiset erityispiirteet- hyvä kohtaaminen ei yksin takaa perhetilanteeseen sopivaa tukea

Tässä osiossa tarkastellaan vielä Monimuotoiset perheet -verkoston edustamia perheryhmiä yksitellen. Jokaisen vastaajaryhmän osalta nostetaan kyseisen ryhmän vastaajien vastausten perusteella esille yhtäältä ne asiat, jotka näyttäytyvät neuvolan vahvuuksina ja toisaalta ne asiat, jotka näyttäytyvät kehittämiskohteina. Excelin Copilot-tekoälyn avulla on myös koottu ja raportoidaan keskeisiä teemoja kuhunkin perheryhmään kuuluvien vastaajien avovastuksista.

Osassa ryhmiä vastaajamäärät ovat pieniä ja toisaalta ryhmien kesken on elämän luonnollisesta monimuotoisuudesta ja risteävistä eroista johtuvia päällekkäisyyksiä. Tässä luvussa esiteltäviä huomioita tulee siksi pitää kuvailevina ja suuntaa antavina. Ne eivät vastaa kysymykseen siitä, mitä mieltä koko kyseinen ryhmä on tai mikä on tilanne kaikissa Suomen neuvoloissa. Ne ovat kuitenkin sinänsä totta, tämän kyselyn vastaajien aitoja kokemuksia ja sellaisina arvokkaita syötteitä neuvolan kehittämistyöhön.

Adoptioperheet

Vieraslapsen adoptoineita vastaajia oli kyselyssä 13, joista viisi vastasi äitiysneuvolaa ja 12 lastenneuvolaa koskeviin kysymyksiin. Pienen vastaajamäärän vuoksi seuraaviin tuloksiin tulee suhtautua varauksella eikä niitä voida yleistää. Kaikkein yksimielisimpiä vastaajat olivat seuraavista myönteisistä asioista:

- Lapsen ja perheen erityisen tuen ja tutkimusten tarve on varhain tunnistettu, perhettämme on tuettu ja tarvittaessa ohjattu tutkimuksiin ja hoitoon. (12/12 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Lastenneuvolan kohtaamiset ovat olleet kiireettömiä (12/12 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Lastenneuvolan henkilökunta on ymmärtänyt perhetilannettani ja kohdannut sen hyvin (9/12 täysin tai osittain samaa mieltä)

Adoptiovanhempien avovastauksissa kiitetään yksilöllistä ja arvostavaa kohtaamista, hoidon jatkuvuutta, yksilöllisesti sovitettuja käyntejä ja adoption huomioimista luontevasti. Seuraava avovastaus ilmentää tätä:

> *Meidät on kohdattu yksilöllisesti ja arvostavasti. Hoidon jatkuvuus on toteutunut ja terveydenhoitaja on ollut rautainen ammattilainen omassa työssään. Lapsemme erityistarpeiden vuoksi käynnit on räätälöity hänelle sopiviksi. Neuvola best!!!!*

Kriittisimmin adoptiovanhemmat suhtautuivat seuraaviin väittämiin:

- Lastenneuvolan ammattilainen on ottanut perheemme taloudellisen tilanteen puheeksi (11/11 täysin tai osittain eri mieltä)
- Minua ja/tai lasta/lapsia on lastenneuvolasta ohjattu järjestöjen tarjoaman vertaistuen piiriin (esim. avoin kohtaamispaikka/perhekahvila, yksilöllinen tuki, ohjatut ryhmät) (7/10 täysin tai osittain eri mieltä)
- Äitiysneuvolassa henkilökunta on ymmärtänyt perhetilannettani ja kohdannut sen hyvin (3/5 täysin tai osittain eri mieltä)

Adoptiovanhempien kriittisemmissä avovastauksissa kuvataan, miten kuormittavaa on kohdata biologiseen vanhemmuuteen perustuvia rutiinikysymyksiä ja sen, että ammattilainen unohtaa lapsen adoptiotaustan. Seuraava avovastaus ilmentää tätä:

> *Alkuun piti joka kerta sanoa lapsen olevan adoptoitu. Aina kyseltiin vanhempien pituuksia kasvuseulaan.*

Lisäksi vanhemmuuden tuen siirtäminen muille palveluille kuormitti joitakin vastaajia. Adoptiovanhemmat olisivat kaivanneet neuvolan tukea adoptio-odotuksen aikaiseen valmistautumiseen. Myös ohjausta vertaistukeen ja ajanvarausta toivotaan paremmiksi.

Monikulttuuriset perheet

Kyselyyn vastasi 29 monikulttuurisen perheen vanhempaa. Heistä 21 vastasi äitiysneuvolaa koskeviin ja 28 lastenneuvolaa koskeviin kysymyksiin. Kaikkein yksimielisimpiä vastaajat olivat seuraavista myönteisistä asioista:

- Äitiysneuvolakäynnit ovat toteutuneet kielellä, jota ymmärrän (21/21 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Lastenneuvolassa vuorovaikutus ammattilaisen ja lapsen/lasten välillä on ollut sujuvaa (27/28 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Lastenneuvolan henkilökunta on ymmärtänyt perhetilannettani ja kohdannut sen hyvin (25/28 täysin tai osittain samaa mieltä)

Monikulttuuristen perheiden vanhempien avovastauksissa kiitetään englannin- ja ruotsinkielistä vastaanottopalvelua sekä tuttua työntekijää, kuten seuraavassa esimerkkilainauksessa:

> *Very friendly, polite nurses, spoke English. It was mostly the same person and few times another one, so it wasn't a new person every time. All information was printed in English, in addition to Finnish. Responded fast when contacted on Maisa. Very grateful and had a wonderful experience.*

Kriittisimmin monikulttuuristen perheiden vanhemmat suhtautuivat seuraaviin väittämiin:

- Olemme saaneet neuvoja lapsen monikielisyyden tukemiseen (11/22 täysin tai osittain eri mieltä)
- Lastenneuvolan ammattilainen on ottanut perheemme taloudellisen tilanteen puheeksi (14/22 täysin tai osittain eri mieltä)
- Minua ja/tai lasta/lapsia on lastenneuvolasta ohjattu järjestöjen tarjoaman vertaistuen piiriin (esim. avoin kohtaamispaikka/perhekahvila, yksilöllinen tuki, ohjatut ryhmät) (11/21 täysin tai osittain eri mieltä)

Monikulttuuristen perheiden vanhempien kriittisemmissä avovastauksissa kuvataan, miten ymmärrettävä asiointikieli ei aina tarkoita molempien vanhempien tasavertaista osallistamista, vaan

puhe on joissakin kokemuksissa kohdistunut vain suomenkieliseen vanhempaan, kuten seuraavassa lainauksessa eräältä vastaajalta:

> *Perheessämme on yksi suomea äidinkielenä puhuva vanhempi, ja yksi, joka puhuu englantia äidinkielenä. Usein neuvolan työntekijä kohdistaa puheen vain suomea äidinkielenä puhuvalle, eikä kohdista katsetta englantia äidinkielenä puhuvalle. Tästä tulee helposti ulkopuolinen olo toiselle.*

Avovastauksissa kaivataan myös käytännön ohjausta lapsen monikielisyyden tukemiseen, laadukkaita erikielisiä perhe- ja synnytysvalmennuksia ja ylipäänsä toivotun kielisiä palveluja. Seuraavassa lainauksessa eräältä vastaajalta esitetään toive tasalaatuisemmasta synnytysvalmennuksesta eri kielillä ja riittävää kielitaitoa sekä kätilötason osaamista heiltä, jotka pitävät valmennuksia:

> *Jag önskar det skulle ha erbjudits förlossningsförberedelse av bättre kvalitet. Vi hade två teamsträffar på engelska. Materialet var dåligt översatt och var av dålig kvalitet, personalen hade svårförståelig engelska. En barnmorska kunde bättre ha svarat på de konkreta frågorna som kom upp, rådgivningspersonalen kunde inte svara på 2/3 av frågorna som familjerna hade.*

Lapsen kuoleman kokeneet perheet

Lapsensa kuoleman kokeneita vanhempia, jotka vastasivat kyselyyn, oli 22. Heistä 17 vastasi äitiysneuvolaa koskeviin ja 18 lastenneuvolaa koskeviin kysymyksiin. Kaikkein yksimielisimpiä vastaajat olivat seuraavista myönteisistä asioista:

- Äitiysneuvolassa henkilökunta on ymmärtänyt perhetilannettani ja kohdannut sen hyvin (16/17 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Lastenneuvolassa kaikki lapsen/lasten vanhemmat on huomioitu hyvin kohtaamisissa ja keskusteluissa (16/16 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Lastenneuvolassa vanhemmuuttani ja perheen muuta hyvinvointia on tuettu (14/18 täysin tai osittain samaa mieltä)

Lapsensa kuoleman kokeneet vanhemmat kiittävät avovastauksissaan empaattista ja tuttua työntekijää, saamiaan lisäkäyntejä uuden raskauden pelkoihin sekä saamaansa ohjausta keskustelutukeen. Myös lapsen kasvun seurannasta ja jatkotutkimuksiin ohjaamisesta on avovastauksissa hyviä kokemuksia. Hyviä kokemuksia kuvaava esimerkkilainaus:

> *Terveydenhoitaja on pysynyt pääosin samana ja hän on ollut mahtava. Minut on myös ohjattu saamaan tukea aiempien raskaudenaikaisten menetysten aiheuttamien pelkojen käsittelyyn. Lisäksi pelkojen vuoksi on tarjottu muutamia lisätarkastuskäyntejä neuvolaan.*

Kriittisimmin lapsensa kuoleman kokeneet vanhemmat suhtautuivat seuraaviin väittämiin:

- Olen saanut äitiysneuvolasta apua ja tukea mahdollisessa kriisitilanteessa, kuten lapsen kuoltua raskausaikana, lapsen kehityspoikkeaman tullessa ilmi, raskauden keskeytyksessä tai parisuhteen päättyessä raskausaikana (10/16 täysin tai osittain eri mieltä)
- Olemme saaneet lastenneuvolasta apua ja tukea mahdollisessa kriisitilanteessa, kuten lapsen tai vanhemman menetyksessä, lapsen kehitysviiveen tai muun erityistarpeen tullessa ilmi tai perhesuhteiden muutoksissa (8/14 täysin tai osittain eri mieltä)
- Olen saanut äitiysneuvolasta tietoa ja tukea raskauden jälkeiseen palautumiseen (11/16 täysin tai osittain eri mieltä)

Kriittisissä avovastauksissa kuvataan neuvolan yhteydenpidon katkeamista keskenmenon tai lapsen kuoleman jälkeen, kuten seuraavissa lainauksissa:

> *Kun sain keskenmenon, loppui kaikki tuki ja yhteydenpito neuvolaan kuin seinään. Kirjaimellisesti Kantaan oli kirjattu, ettei ole syytä pitää minuun enää yhteyttä ja neuvolakäynti peruuntui! Tämä oli kauheaa, kun olisi juuri kipeimmin tarvinnut tukea ja tilanteen läpikäyntiä.*

> *Olemme sekä lapsen vammautumisen jälkeen sekä toisen lapsen kuoleman jälkeen kaivanneet mitä tahansa tukea, mutta sitä ei juurikaan ole ollut tarjolla neuvolassa tai missään muuallakaan.*

Neuvolalta toivotaan aktiivista yhteydenottoa, sovittua jälkiseurantaa sekä suru- ja kriisitukea koko perheelle. Myös uuden raskauden pelkoihin ja parisuhteelle kaivataan tukea. Seuraavat lainaukset ilmentävät vastaajien toiveita tuesta sekä itselleen että parisuhteelleen:

> *Onneksi raskauduin uudelleen ja raskausaikana vihdoin pääsin tuen piiriin ja käymään traumaa läpi, joka kuitenkin varjosti isosti toista raskautta. Keskenmenon jälkeen täytyy päästä vähintään kerran juttelemaan terveydenhoitajan tai psyk.sairaanhoitajan kanssa ja käymään tilanne läpi. Sellaiseen tilanteeseen ei saa jättää ihmistä yksin, kun kuitenkin on kyse lapsen kuolemasta!*

> *Parisuhdetta ei ole otettu juurikaan huomioon. Menetykset sekä niiden jälkeinen uusi raskausaika ja sen tuomat huolet aiheuttavat parisuhteelle väistämättä kuormitusta, jota on välillä vaikea itse hoitaa.*

Tahatonta lapsettomuutta kokeneet perheet

Kyselyyn vastasi jopa 163 tahatonta lapsettomuutta kokenutta vanhempaa. Heistä 131 vastasi äitiysneuvolaa koskeviin ja 152 lastenneuvolaa koskeviin kysymyksiin. Kaikkein yksimielisimpiä vastaajat olivat seuraavista myönteisistä asioista:

- Äitiysneuvolakäynnit ovat toteutuneet kielellä, jota ymmärrän (130/131 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Lastenneuvolassa vuorovaikutus ammattilaisen ja lapsen/lasten välillä on ollut sujuvaa (136/152 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Äitiysneuvolassa henkilökunta on ymmärtänyt perhetilannettani ja kohdannut sen hyvin (109/131 täysin tai osittain samaa mieltä)

Tahatonta lapsettomuutta kokeneet vanhemmat kiittävät avovastauksissaan mahdollisuutta lisäkäynteihin, ymmärrystä menettämisen pelosta ja tuttua terveydenhoitajaa. Nämä ovat tuoneet turvaa epävarmuuteen, kuten seuraavasta lainauksesta käy ilmi:

> *Ensimmäinen raskauteni oli kohdunulkoinen, joka toi suuria pelkoja seuraavaa raskautta koskien. Sain lisätukea neuvolasta ja pääsin lisäkäynneille kuuntelemaan vauvan sydänääniä, jotta sain pelon iskiessä rauhoitettua mieltä, että vauvalla on kaikki hyvin.*

Kriittisimmin tahatonta lapsettomuutta kokeneet vanhemmat suhtautuivat seuraaviin väittämiin:

- Lastenneuvolan ammattilainen on ottanut perheemme taloudellisen tilanteen puheeksi (90/121 täysin tai osittain eri mieltä)
- Olen saanut äitiysneuvolasta vahvistusta parisuhteen hoitamiseen (59/102 täysin tai osittain eri mieltä)

- Olen saanut äitiysneuvolasta apua ja tukea mahdollisessa kriisitilanteessa, kuten lapsen kuoltua raskausaikana, lapsen kehityspoikkeaman tullessa ilmi, raskauden keskeytyksessä tai parisuhteen päättyessä raskausaikana (26/45 täysin tai osittain eri mieltä)

Kriittisissä avovastauksissa kuvataan, miten lapsettomuustaustan huomiointi jää toisinaan raskauden alettua tai lapsen synnyttyä vähäiseksi; myös lahjasolutaustan toistuva selittäminen ja keskenmenon jälkeisen tuen puute nousevat esiin. Lapsettomuuskokemuksen vaikutuksia vanhemmaksi siirtymiseen tulisi vastaajien mukaan huomioida myös lapsen syntymän jälkeen. Lisäksi kaivataan mielenterveys- ja palautumistukea. Seuraavat lainaukset kuvaavat osaltaan näitä kokemuksia ja toiveita:

> *Lapsettomuustaustaa ei enää lastenneuvolassa huomioida, vaikka se vaikuttaa vanhemmuuteen esimerkiksi vaikeutena löytää identiteetti vanhempana ja luoda kiintymyssuhde lapseen.*
>
> *[Eniten kehitettävää olisi] Lahjasolutaustaisen lapsen odotuksessa ja vanhempana olemisessa. Melkein aina tämän joutui kertomaan uudelleen tai korjaamaan jos esim. tiedusteltiin suvun sairauksia, omia lapsuuden sairauksia.*
>
> *[Keskenmenon] Hoitoihin/tutkimuksiin on korkeat kriteerit (vuosi yritystä tai 3 keskenmenoa) ja siellä on ruuhkaa. Olisi kiva, jos neuvola myös ottaisi asiasta vähän koppia. Itse olisin tarvinnut mm. tukilääkkeet mutta kukaan ei niitä kirjoittanut koska tämä asia kuuluu "lapsettomuus polin" piiriin ja teillä pitäisi vielä yksi keskenmeno tulla, että pääsette sinne. Mielestäni aika epäreilua, ettei asiakasta tässäkään voitu kuunnella koska selkeästi ne lääkkeet olisi tarvittu. Kumminkin keskenmeno on rankka kokemus ja vielä kun niitä on lukuisia ja kukaan ei vaan ota tosissaan.*

Sijais- eli perhehoitoperheet

Sijaisvanhempia, jotka vastasivat kyselyyn, oli 37. Heistä kahdeksan vastasi äitiysneuvolaa koskeviin ja 36 lastenneuvolaa koskeviin kysymyksiin. Kaikkein yksimielisimpiä vastaajat olivat seuraavista myönteisistä asioista:

- Lastenneuvolakäynnit ovat toteutuneet kielellä, jota ymmärrän (35/36 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Lastenneuvolan henkilökunta on ymmärtänyt perhetilannettani ja kohdannut sen hyvin (29/36 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Lastenneuvolassa vanhemmuuttani ja perheen muuta hyvinvointia on tuettu (24/36 täysin tai osittain samaa mieltä)

Sijaisvanhemmat kiittävät avovastauksissaan tuttua työntekijää, joka tuntee perheen ja lapsen taustan. Myönteisiä kokemuksia on sekä lapsen että hänen syntymävanhempansa huomioimisesta, erikoistuneesta seurannasta sekä sijaisvanhempien kuuntelemisesta. Tuttuuden hyödyt tulevat selkeästi ilmi seuraavassa lainauksessa:

> *Oma neuvola lähellä. Sama tuttu neuvolan työntekijä, jolle ollaan tuttuja. Ei aina tarvitse aloittaa juttua alusta. Saa helposti kiinni.*

Kriittisimmin sijaisvanhemmat suhtautuivat seuraaviin väittämiin:

- Lastenneuvolan ammattilainen on ottanut perheemme taloudellisen tilanteen puheeksi (17/23 täysin tai osittain eri mieltä)

- Minua ja/tai lasta/lapsia on lastenneuvolasta ohjattu järjestöjen tarjoaman vertaistuen piiriin (esim. avoin kohtaamispaikka/perhekahvila, yksilöllinen tuki, ohjatut ryhmät) (16/26 täysin tai osittain eri mieltä)
- Olen äitiysneuvolan myötä tietoisempi omista ja perheeni voimavaroista, perhe-elämäämme mahdollisesti kuormittavista tekijöistä sekä omasta toiminnastani perheeni hyväksi (5/8 täysin tai osittain eri mieltä)

Monissa kriittisissä avovastauksissa korostuvat perhehoitajan vaikeudet sähköisessä asioinnissa ja lapsen terveystietoihin pääsyssä sekä kirjausten tietosuoja.

> *Neuvolaan ei pysty enää soittamaan lapsen asioissa vaan aika ja asia kerrotaan ja varataan Lunnan kautta. Tämä kuvio ei toimi sijaisperheissä koska et ole huoltaja eikä lapsen tiedot näy sinun tietojen alla.*
>
> *En näe mistään lapsen terveystietoja, kun Kantaan ei pääse.*
>
> *Neuvolasta on vuotanut kantaan sellaisia tietoja, jotka sinne ei kuulu. Neuvola on kirjannut kantaan lyhytaikaisen sijaisperheen perhehoitajan henkilökohtaiset yhteystiedot, jonka seuraukset olivat koko sijaisperheen turvallisuutta vaarantavat. Sijoitetut lapset joutuivat vaihtamaan sijaisperheettä tämän seurauksena. Aivan järkyttävät seuraukset koko meidän perheelle yhden neuvolakäynnin seurauksena.*

Perhehoitajat kaipaavat oman jaksamisensa käsittelyyn tarvittaessa erillistä aikaa ilman syntymävanhempaa. He toivovat myös sijoitettujen lasten tarpeita tuntevaa tukea ja ylipäänsä parempaa tukea erityiseen arkeensa. Seuraavat lainaukset kuvaavat hyvin perhehoitajien kokemia vaikeuksia ja kehittämistoiveita näihin asioihin liittyen:

> *Sijaisvanhempien kohdalla lasten asiat tulevat asiallisesti hoidetuksi, mutta mikäli biologiset vanhemmat osallistuvat käynnille, voi asioista puhuminen olla myös haastavaa. Olisi tärkeää, että neuvolasta tarjotaan erillistä aikaa sijaisvanhemmille, mikäli kokevat sille tarvetta. Asioista puhuminen niiden oikeilla nimillä voi olla liian vaikeaa biologisille vanhemmille ja aiheuttaa kitkaa sijaisperheen ja biologisten vanhempien välille.*
>
> *Katsotaan, seurataan - lapsella ilmiselvä, mitattavissa oleva ongelma, ei millään saatu lähetettä eteenpäin. Lopulta hain lähetteen yksityiseltä. Erikoissairaanhoidosta tuli palautetta, että olisi pitänyt tulla jo kaksi vuotta sitten.*
>
> *Omien biologisten lasten kanssa asioidessa olen ollut tyytyväinen neuvolan palveluihin ja kohtaamisiin neuvolassa. Lyhytaikaisista sijoituksista ei neuvolassa ole riittävästi tietoa ja osaamista.*
>
> *Sijaisvanhemmuudesta tiedetään vähän eikä tukea siihen arkeen osata antaa.*

Sateenkaariperheet

Kyselyyn vastasi jopa 108 sateenkaariperheen vanhempaa. Heistä 77 vastasi äitiysneuvolaa koskeviin ja 102 lastenneuvolaa koskeviin kysymyksiin. Kaikkein yksimielisimpiä vastaajat olivat seuraavista myönteisistä asioista:

- Lastenneuvolakäynnit ovat toteutuneet kielellä, jota ymmärrän (99/102 täysin tai osittain samaa mieltä)

- Lastenneuvolassa lapsen tervettä kasvua, kehitystä ja hyvinvointia on edistetty ja seurattu ensimmäisen ikävuoden aikana keskimäärin kuukauden välein ja sen jälkeen vuosittain sekä yksilöllisen tarpeen mukaisesti (88/96 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Äitiysneuvolassa henkilökunta on ymmärtänyt perhetilannettani ja kohdannut sen hyvin (64/77 täysin tai osittain samaa mieltä)

Sateenkaariperheiden vanhemmat kiittävät avovastauksissaan perheeseen luontevasti suhtautuvaa tuttua työntekijää. He kuvaavat, että molempien vanhempien osallisuus ja sensitiivinen kieli luovat turvallisuutta. Sateenkaarisymbolit ja moninaisuutta huomioiva materiaali ovat lisänneet vastaajien tunnetta siitä, että he ovat tervetulleita neuvolaan. Seuraavat lainaukset kuvastavat näitä positiivisia kokemuksia:

> *Tervetullut olo tulee pienistä asioista, kuten sateenkaarilipusta oman äitiysneuvolan työntekijän huoneen oven vieressä. Neuvolan henkilökunta on tietoinen perhetilanteesta eikä sitä tarvitse erikseen selitellä tai "kouluttaa" henkilökuntaa esim. oikeiden termien käytöstä.*
>
> *Oma hoitajamme on luotettava ja suhtautuu kahden äidin perheeseemme lämmöllä ja ymmärryksellä.*

Kriittisimmin sateenkaariperheiden vanhemmat suhtautuivat seuraaviin väittämiin:

- Lastenneuvolan ammattilainen on ottanut perheemme taloudellisen tilanteen puheeksi (64/87 täysin tai osittain eri mieltä)
- Minua ja/tai lasta/lapsia on lastenneuvolasta ohjattu järjestöjen tarjoaman vertaistuen piiriin (esim. avoin kohtaamispaikka/perhekahvila, yksilöllinen tuki, ohjatut ryhmät) (48/82 täysin tai osittain eri mieltä)
- Olen saanut äitiysneuvolasta vahvistusta parisuhteen hoitamiseen (36/67 täysin tai osittain eri mieltä)

Kriittisissä avovastauksissa korostuvat sateenkaariperheitä toiseuttavat perhe- ja sukupuoliolettamat lomakkeissa, puheessa ja kirjauksissa, ei-synnyttäneen vanhemman sivuuttaminen sekä vanhemmuuden tunnustamisen epäselvyydet. Sateenkaariperheiden vanhemmat toivovat kohdennettua vertaistukea, valmennusta ja selkeää ohjeistusta ilman, että perheen täytyy itse opastaa henkilöstöä. Seuraavissa lainauksissa nämä haasteet ja toiveet tulevat selkeästi esille:

> *Ekassa neuvolassa TH ei päässyt yli siitä, että ei voinut merkitä isän kohdalle mitään, hän olisi väkisin halunnut toiselle äidille jonkun isä-henkisen roolin. Jokaisen lapsen kohdalla on annettu väärät paperit/täytetty väärät paperit "isyyden tunnistamiseen", joka on johtanut siihen, että lapsella ei ole ollut kuin yksi huoltaja monta kuukautta*
>
> *[Lastenneuvolassa eniten petrattavaa olisi] Sukupuolittavasta kielenkäytöstä luopuminen. Tietojärjestelmien muokkaaminen sellaiseksi, että ne eivät sisällä sukupuolittavia oletuksia. Mahdollisuus ilmaista jo ennen käyntejä omat vanhemmuusnimikkeensä SITEN ETTÄ HOITOHENKILÖKUNTA TODELLA ON LUKENUT ETUKÄTEEN ILMOITETUT TIEDOT JA OTTAA TOIVEET HUOMIOON. Olen esimerkiksi mennyt kerran lastenneuvolan vastaanotolle itsekseni ilman lasta, jotta olen voinut ensin jutella henkilökunnan kanssa siitä, kuinka toivon meidän perheemme kohdattavan lastenneuvolassa siten, ettei se aiheuta lapselle ulkopuolisuuden kokemusta. Vaikka kyseinen käynti (ja sitä seurannut käynti lapsen kanssa) sujuivat hyvin ja asiallisesti, jo se, että olen aiempien kokemuksieni perusteella päätynyt tällaiseen ratkaisuun, kertoo*

siitä, miten sukupuolen moninaisuus ja perheessämme käytetyt vanhemmuusnimikkeet pääsääntöisesti EIVÄT ole tulleet asiallisesti kohdatuiksi em. palveluissa.

Ainakin Helsingissä parisuhdeoletus kaikessa neuvolassa jaettavassa materiaalissa on hyvin vahva. Lomakkeita, kyselyjä yms. pitäisi uudistaa hyvin rankalla kädellä ja poistaa parisuhdeolettama. Kysymyksiä ei tarvitse edes hirveästi muotoilla uudestaan, jotta niistä saisi kaikille sopivia.

Mikään täytettävä lomake ei tunnusta muita perhemuotoja kuin heteroydinperheen (isä-äiti). Osa lomakkeista on valtakunnallisia, joten oma alue ei voi tehdä niihin muutoksia. Henkilökunnalla on vähän tietoa sateenkaariperheistä ja esim. vanhemmuuden tunnustamisesta, mutta he kohtaavat hyvin ja selvittävät!

Isyyden tunnustamiseen ei ensiksi neuvolassa suostuttu, koska olemme kumppanuusperhe emmekä siis parisuhteessa tai avoliitossa. Onneksi soitto lastenvalvojalle korjasi tämän meidän kohdallamme ja sain lopulta tunnustaa isyyden neuvolassa.

Neuvolatyöntekijämme on ollut hyvin tietämätön kumppanuusperheistä, vaikka todennäköisesti emme ole ensimmäinen kumppanuusperhe hänen urallaan (tosin varmaan ensimmäinen, joka on tämän hänelle selvästi tuonut ilmi). Sen sijaan, että saisimme tukea, olemme joutuneet kouluttamaan neuvolan työntekijää.

Monikkoperheet

Monikkovanhempia, eli kaksos- kolmos- ja nelosvanhempia, jotka vastasivat kyselyyn, oli 72. Heistä 47 vastasi äitiysneuvolaa koskeviin ja 70 lastenneuvolaa koskeviin kysymyksiin. Kaikkein yksimielisimpiä vastaajat olivat seuraavista myönteisistä asioista:

- Lastenneuvolakäynnit ovat toteutuneet kielellä, jota ymmärrän (67/69 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Äitiysneuvolassa kaikki lapsen/lasten vanhemmat on huomioitu hyvin kohtaamisissa ja keskusteluissa (44/47 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Lastenneuvolan henkilökunta on ymmärtänyt perhetilannettani ja kohdannut sen hyvin (59/70 täysin tai osittain samaa mieltä)

Monikkoperheiden vanhemmat kiittävät avovastauksissaan tuttua hoitajaa, lapsille varattua riittävää yhteistä vastaanottoaikaa ja lasten yksilöllistä kohtaamista. Vanhemmat arvostavat myös työntekijän monikko-osaamista, järjestettyä kotipalvelua ja ohjausta monikkovalmennukseen.

Suhde terveydenhoitajaan on erittäin hyvä. Hän on ammattitaitoinen ja ymmärtää perheemme tilanteen. Hänelle pystyy jakamaan kaiken, mikä on mielenpäällä liittyen lapsiin, vanhemmuuteen, parisuhteeseen ja arkisiin asioihin. Hän ymmärtää, eikä moiti tai tuomitse. Ymmärtää, ettei voi olla aina täydellinen ja joskus voi mennä helpomman kautta.

Neuvolan työntekijä pyrki järjestämään ajat niin, että monikot saatiin käytettyä neuvolassa samalla kertaa.

Kaksosille on aina varattu riittävästi aikaa, jotta molempien asiat on keretty puhua läpi. Ikinä ei ole tullut kiireen tuntua tai että meistä yritettäisiin päästä nopeasti eroon, vaan aina on otettu kunnolla aikaa ja oma terveydenhoitajamme on nähnyt oikein vaivaa, jotta saa sovitettua meidät sellaiseen väliin, jotta molempien asioille on tarpeeksi aikaa.

Terveydenhoitaja kohtaa lapset yksilöinä ja ammattitaitoisesti, kuitenkin ystävällisesti ja tuttavallisesti. Asettuu lapsen tasolle. Lapset pitävät hänestä kovasti.

Raskausaikana vointia ja oloa seurataan tarkasti, joka tuo turvallisuuden tunnetta raskauden etenemisen aikana. Neuvolasta vinkattiin Monikkoperheiden valmennuksesta, joka oli todella hyvä!

Terveydenhoitaja pysyi aina samana. Hän suhtautui aina ymmärtävästi ja selvitti asioita, jos ei tiennyt. Hän järjesti puolestamme meille kotipalvelua. Olen saanut myös erittäin hyvin neuvolapsykologin palveluita.

Kriittisimmin monikkoperheiden vanhemmat suhtautuivat seuraaviin väittämiin:

- Lastenneuvolan ammattilainen on ottanut perheemme taloudellisen tilanteen puheeksi (39/59 täysin tai osittain eri mieltä)
- Äitiysneuvolassa minulle/meille on tarjottu perhevalmennusta, joka palvelee tarpeitamme (18/43 täysin tai osittain eri mieltä)
- Minua ja/tai lasta/lapsia on lastenneuvolasta ohjattu järjestöjen tarjoaman vertaistuen piiriin (esim. avoin kohtaamispaikka/perhekahvila, yksilöllinen tuki, ohjatut ryhmät) (29/66 täysin tai osittain eri mieltä)

Kriittisissä avovastauksissa korostuvat ammattilaisten riittämätön osaaminen ja sitä kautta niukka tuki monikkoraskaudessa, imetyksessä ja monikkovauva-arjessa. Nämä teemat näkyvät hyvin seuraavissa lainauksissa monikkovanhempien avovastauksista:

Neuvolassa on todella vähän tietoa monikkoperheiden arjesta käytännössä. Terveydenhoitajalla on vähänlaisesti kokemukseni mukaan tietoa monikkoraskauden riskeistä tai monikkovauva-arjesta. Useat ohjeet ovat yhdelle vauvalle, joita on lähes mahdotonta toteuttaa kaksosarjessa.

Monikkoperheen lastenhoitoon, erityisesti kahden vauvan hoitoon, liittyvien haasteiden ratkaisuun ei ollut asiantuntemusta.

Synnytykseen tai imetykseen liittyviä erityishaasteita ja epävarmuustekijöitä ei tunnuttu otettavan tosissaan.

"Kela-käynti" tarkoitti oppaan antamista käteen. Neuvolan työntekijöille koulutusta kela-asioista, muuten ei mitään hyötyä.

Monikkoraskauksista vähän kokemusta eikä osattu neuvoa tai vastata kysymyksiin. Onneksi raskauden seuranta [erikoissairaanhoidossa]. Ei otettu huomioon monikkosynnytyksen-/imetyksen jne. eroja valmennuksessa (alueella samaan aikaan kuitenkin ainakin 3 monikkoraskautta)

Lääkärien osaamattomuus neuvolakäynneillä monikkoraskauteen liittyen..

Keskosuus ja sen erityispiirteet /-seuranta oli huonosti omaksuttu ja ohjeistus oli olematonta, onneksi seuranta [erikoissairaanhoidossa].

Kun jotain kysynyt niin usein vastausta ei tiedetä (mikä ok) mutta harvoin jäänyt kuva, että asiaa selvitellään, vaan se on jäänyt epäselväksi ja vanhemman selvitettäväksi. Samoin se, että jos on huolia ollut, niin AINA vaan seurataan. Kolmesti vanhempi saanut kysyä asiasta ennen kuin saatu ylimääräinen käynti ja silloinkin on vanhemman itse pitänyt asiaa viedä eteenpäin.

Ehdottomasti synnytyksen jälkeiseen liikkumiseen liittyvä käynti synnyttäneelle äidille. Neuvolasta ei osattu neuvoa mitään, milloin tai miten liikuntaa voisi synnytyksen jälkeen aloittaa. Edes etäluento/tallenne/ infopaketti asiasta riittäisi.

Myös neuvolan ja äitiyspoliklinikan välistä työnjakoa ja tiedonkulkua, peräkkäisten aikojen varaamista sekä tilojen esteettömyyttä tulisi vastausten pohjalta parantaa.

Neuvola ja äitiyspoliklinikka eivät tiedä toistensa tekemisistä. Vauvoista/lapsista kyllä pidetään huolta, mutta sektioitu äiti ja hänen raskaudesta/sektiosta toipumisensa ei tunnu kiinnostavan ketään. Kamalinta on, että vauvojen ollessa vielä teholla, äitiä saatetaan juoksuttaa satoja kilometrejä oman sektiohaavansa hoidattamiseksi ja jälkitarkastuksen vuoksi, vaikka vauvat ovat sairaalassa, jossa olisi kyllä asiantuntemusta myös äidin hoitamiseksi.

Raskausaikana kaksosia odottaessa käyntejä oli neuvolassa sekä keskussairaalassa. Näiden välillä ei ollut mitään kommunikointia tai tiedonvaihtoa. Sain esimerkiksi raskausdiabetekseen täysin erilaiset ohjeet kummastakin paikasta.

Neuvolalääkärille ei ole aikoja tai aikaa on todella vaikea saada. Onneksi neuvolasta on tarvittaessa ohjattu suoraan erikoissairaanhoitoon.

On harmi, että käyntejä on harvennettu. Lääkäriaikoja on todella vaikea saada, emmekä ensin meinanneet saada kaksosille peräkkäisiä aikoja.

Monikkovanhemmat eivät mielestäni saa riittävästi tukea arkeen, vaihtuvuus työntekijöissä suurta ja olo, kuin olisimme hankalia asiakkaita/heittopusseja, koska tupla-aikaa ilmeisen hankala varailla.

Esteettömyys. Neuvolaan pääseminen on täysfarssi kaksosrattailla. Hissin ovet eivät aukea itsestään vaan ne pitää avata itse. Mikäli pääset hissiin, et pääse sieltä omin avuin ulos, koska et mahdu rattaiden vuoksi kiertämään hissin toisessa päässä (rattaiden takana) olevalle ovelle.

Monikkoperheet voisi huomioida paremmin kun tulee vauvojen/taaperoiden kanssa neuvolaan…vaikka pari sitteriä/syöttötuolia helpottaisi käyntiä.

Monikkovanhemmat kaipaavat myös ennakoivaa kotiapua, uniohjausta ja palautumisen tukea:

Ei [saatu] ohjausta lapsiperheiden kotipalveluun tai muuhun tukitoimintaan.

Neuvolassa vauvojen syntymän jälkeen keskustellaan todella vähän vanhempien jaksamisesta, nukkumisesta ja ylipäätään valtavasta elämänmuutoksesta. Keskitytään 99 % vauvaan ja jos isä on ollut käynneillä mukana, tuntuu silti keskustelu olevan vain äidin ja terveydenhoitajan välistä.

[Kaipaan apua] Monikkoperheiden arjen haasteista selviytymisen tukemiseen ja neuvoihin. Vanhemman/ vanhempien jaksamisen tukemiseen ja mielenterveyden tarkkailuun. Apua saada oikeanlaisia palveluita oikeaan aikaan ja ennemminkin auttavalla tavalla, kuin ohjaavalla tavalla, jolloin kotiin vietäväksi saa nivaskan eri esitteitä, jotka hukkuvat heti kotiin päästyä monikkoperheen hulinoissa.

Emme mielestäni saaneet riittävästi tukea, koska jäi olo, ettei tunnistettu kahden vauvan kuormittavuutta vs. yksi vauva. Yritin myös saada lähetettä fysioterapiaan erkauman hoidon osalta, mutta vastaus oli lähinnä ”se menee itsestään pois”. Kukaan neuvolassa

ei siis ole missään kohtaa huolehtinut mielestäni kokonaisuutta, koska kukaan ei sitä tunne. Esimerkiksi tuttu neuvolahoitaja olisi voinut lasten 1 v tarkastuksen yhteydessä kysyä perheeltä jaksamista, palautumista ja vointia. Koin, että jäin ja jäimme puolisoni kanssa todella yksin ja näitä jälkiä korjaillaan vielä pitkään muiden palveluiden kautta.

[Äitiysneuvolassa eniten petrattavaa olisi] Monikkoperheiden kohtaamisessa. Emme raskausaikana osanneet valmistautua millainen vauvavuosi voi olla ja jälkeen päin olisimme toivoneet enemmän tietoa ja tukea ennalta. Saimmekin syntymän jälkeen kuulla, että jo raskausaikana olisi kannattanut mennä jonoon, jotta saisi vauvavuonna oman työntekijän perhetyön puolelta. Kun paloimme loppuun, jäimme hyvin yksin.

Lopuksi he myös sanoittavat kaipaavansa neuvolalta enemmän tukea isien ja kanssaodottajien vanhemmuudelle, tasa-arvoiselle vanhemmuudelle ja parisuhteelle:

Isät tulisi huomioida paremmin neuvolapolussa osana perheenmuotoutumista ja tasavertaisena vanhempana.

Neuvolassa pitäisi mielestäni vielä enemmän osallistaa ei odottavaa- vanhempaa ja keskustella esimerkiksi somessa sanoitetusta ilmiöstä kuten näkymätön työ parisuhteessa/perheen arjessa. Uskoisin monen perheen tilanteen olevan parempi, kun asiasta keskusteltaisiin neutraalin toimijan aloitteesta.

Voisi olla hyvä, jos pariskunnalle tarjottaisiin mahdollisuutta käydä yhdessä juttelemassa automaattisesti jonkun ammattilaisen, kuten psykologin, [kanssa] ennaltaehkäisevästi siitä, miten arki muuttuu kaksosten myötä, parisuhteen ja muun elämän näkökulmasta. Ja ihan siinä lähellä, ei [keskussairaalassa] asti.

Leskiperheet

Kyselyyn vastasi niukat kuusi leskiperheen vanhempaa. Heistä kolme vastasi äitiysneuvolaa koskeviin ja kaikki kuusi lastenneuvolaa koskeviin kysymyksiin. Erittäin pienen vastaajamäärän vuoksi seuraaviin tuloksiin tulee suhtautua varauksella eikä niitä voida yleistää. Yksimielisimpiä tähän kyselyyn vastanneet leskivanhemmat olivat seuraavista myönteisistä asioista:

- Lastenneuvolassa vuorovaikutus ammattilaisen ja lapsen/lasten välillä on ollut sujuvaa (6/6 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Lastenneuvolassa vanhemmuuttani ja perheen muuta hyvinvointia on tuettu (4/6 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Olemme saaneet lastenneuvolasta apua ja tukea mahdollisessa kriisitilanteessa, kuten lapsen tai vanhemman menetyksessä, lapsen kehitysviiveen tai muun erityistarpeen tullessa ilmi tai perhesuhteiden muutoksissa (4/6 täysin tai osittain samaa mieltä)

Leskiperheiden vanhemmat kiittävät avovastauksissaan sitä, että neuvola on reagoinut nopeasti kriisiin, järjestänyt ylimääräisen tarkastuksen ja tarjonnut empaattista keskustelua. Tuttu, pitkään samana pysynyt työntekijä koetaan tärkeäksi. Seuraavat lainaukset konkretisoivat nämä huomiot:

Perheen kriisitilanteessa neuvolasta saamani palvelu ja tuki on ollut erinomaista. Terveydenhoitaja täytti puolestani yhteydenottopyynnön lastenneuvolaan.

Mieheni kuoli raskausaikana, kun viikkoja oli 12. Neuvolasta järjestettiin minulle miehen kuolemasta seuraavalle viikolle tarkastuskäynti, kun olin huolissani sikiön voinnista kriisitilanteessa. Neuvolassa silloin oli todella empaattinen ja ammattitaitoinen terveydenhoitaja, jonka kanssa käsittelin myös asiaa läpi raskauden.

Se on itselleni tärkeää, että olen saanut käydä samalla ihanalla terkkarilla [nimi] pitkään vaikka muutin [paikasta toiseen].

Kriittisimmin leskiperheiden vanhemmat suhtautuivat seuraaviin väittämiin:

- Olen äitiysneuvolassa saanut vertaistukea, tunnistanut verkostoni ja voinut tarvitessani saada apua ja tukea (2/3 täysin tai osittain eri mieltä)
- Äitiysneuvolassa henkilökunta on pysynyt samana (2/3 täysin tai osittain eri mieltä)
- Äitiysneuvolassa asiakassuhteessa on syntynyt luottamus ja sitä on pidetty yllä (2/3 täysin tai osittain eri mieltä)

Yksittäisissä kriittisissä avovastauksissa lapselle kaivataan tukea vanhemman kuolemaan sekä pidempiä tapaamisaikoja ja leskiperheen tilanteen parempaa ymmärtämistä. Neuvolan henkilöstön vaihtuminen kuormittaa. Leski- ja yhden vanhemman perheiden vertaistapaamisia toivotaan.

[Neuvolakokonaisuudesta puuttuu] Lasten kriisitilanteissa (vanhemman kuolema) tuki lapsille.

[Missä olisi eniten petrattavaa lastenneuvolassa?] vaihtuvuus, yhteydenpito asiakkaaseen, Eniten parannettavaa leskiperheen kohtaamisessa ja tarpeiden ymmärtämisessä, avun tarjoamista ei ole ollut, ihmiset ovat vaihtuneet, todella ankeaa kaikin puolin, pitkä miinus. Palvelun taso laskenut kuin lehmän häntä.

[Missä olisi eniten petrattavaa lastenneuvolassa?] Ehkä enemmän keskustelua, kun lapseni pituuskasvuun on puututtu ja tutkittu esh:n toimesta. Tuntuu, että jo vaikeassa elämäntilanteessa (leskivanhempi) lisätään huolta kovasti vanhemmalle ja ei oikein selitetä tilannetta sen enempää?

Uusperheet

Kyselyyn vastasi 43 uusperheen vanhempaa. Heistä 26 vastasi äitiysneuvolaa koskeviin ja 42 lastenneuvolaa koskeviin kysymyksiin. Kaikkein yksimielisimpiä vastaajat olivat seuraavista myönteisistä asioista:

- Lastenneuvolassa vuorovaikutus ammattilaisen ja lapsen/lasten välillä on ollut sujuvaa (38/42 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Lastenneuvolan henkilökunta on ymmärtänyt perhetilannettani ja kohdannut sen hyvin (33/42 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Lastenneuvolassa vanhemmuuttani ja perheen muuta hyvinvointia on tuettu (28/41 täysin tai osittain samaa mieltä)

Uusperheiden vanhemmat kuvaavat pitkää hoitosuhdetta, kiireetöntä keskustelua ja koko perhettä tuntevaa työntekijää myönteisiksi, luottamusta tukeviksi kokemuksiksi. Kun yhteys työntekijään on syntynyt, perheet ovat saaneet vastauksia kysymyksiinsä ja toimivaa tukea kriisissä. Seuraavat avovastaukset ilmentävät näitä positiivisia kokemuksia:

Henkilökunnan pysyvyys ja luottamuksen mahdollistava pitkä hoitosuhde, kiireettömyys ja herkkyys tarttua esille otettuihin asioihin.

Hoitosuhteen jatkuvuus, kiireettömyys, terveydenhoitajan herkkyys kertoa/kysellä jaksamista ja kehottaa tukiverkoston ja lapsiperheiden kotipalvelun äärelle.

Kiireettömyyden tuntu, aikaa kohdata yksilöllisesti. Kysymyksiin sai aina vastauksen, ellei käynnillä niin jälkikäteen puhelimitse. Tietoa sai sopivasti.

Kun sattumalta vaihtelevien työntekijöiden joukosta löytyi sellainen ammattilainen, jonka kanssa yhteys toimi hyvin, saimme vaihtaa hänet pysyväksi työntekijäksemme ja sen jälkeen kaikki on sujunut upeasti myös kriisitilanteissa paitsi hänen ollessaan poissa töistä.

Kriittisimmin uusperheiden vanhemmat suhtautuivat seuraaviin väittämiin:

- Minua on äitiysneuvolasta ohjattu järjestöjen tarjoaman tiedon ja/tai vertaistuen piiriin (18/26 täysin tai osittain eri mieltä)
- Lastenneuvolan ammattilainen on ottanut perheemme taloudellisen tilanteen puheeksi (24/36 täysin tai osittain eri mieltä)
- Olen saanut äitiysneuvolasta tietoa ja tukea raskauden jälkeiseen palautumiseen (14/26 täysin tai osittain eri mieltä)

Kriittisissä avovastauksissa toistuu se, ettei perheen lapsia tai eri vanhempia aina tunnisteta kirjauksissa ja keskusteluissa. Myös työntekijöiden vaihtuvuutta ja ajanvarauksen tai yhteyden saamisen vaikeuksia kuvataan. Avovastauksissa kaivataan uusperheen koko kokoonpanon ja vanhemmuusroolien tunnistamista sekä tukea uusperheeseen vanhemmaksi tulemiseen ja olemiseen. Myös parempaa ohjausta vertaistukeen ja isäryhmiä toivotaan.

Tuki uusperheille puuttuu. Tämä olisi tärkeää, koska uusperheitä on paljon. Usein myös uusperheissä on haasteita, joita tunnutaan ymmärtävän huonosti.

Äitiysneuvolassa äidin hyvinvointi ja jaksaminen edellä! Ei arvostella perhevalintoja vain koska ne eivät noudata heteronormatiivista ydinperhemallia.

Apua en saa, kun en asu mieheni kanssa yhdessä, vaikka usein ollaan yhdessä. Oma jaksaminen uusperheessä on äärirajoilla, mutta apua ei saa. Eikä mitään vinkkejä tilanteeseen.

Yhteydensaamisessa, ajanvaraamisessa, aikatauluissa pysymisessä yleisesti (on järkyttävää, kun ollaan esimerkiksi aamulla klo 9 jo puoli tuntia myöhässä). Soittoajat ovat lyhyitä ja ruuhkautuneita (ei ole nykyaikaa jonottaa puhelimessa tai odottaa takaisinsoittoa, jota ei välttämättä koskaan tule)

Asiantuntevampi terveydenhoitaja. Eikä työntekijä vaihtuisi käynneillä. [Lapsen] 1 kk neuvolaa ei järjestetty, koska sille ei katsottu tarvetta, koska kaikki meni hyvin.

Neuvolassa tulisi tuoda esille vertaistukimahdollisuuksia. Esim. Helsingissä on kattava leikkipuistotoiminta mistä löytyy vertaistukea ja apua ja koulutuksia ja kursseja pienten lasten vanhemmille. Leikkipuistotoiminta selvisi minulle vahingossa, eikä todellakaan neuvolan kautta kuten olisi kuulunut! Pelkkä ilmoitustaululla ilmoittaminen järjestöjen toiminnasta ei riitä. Neuvolan tulisi kertoa perheille vastaanotollaan esimerkiksi juuri leikkipuistotoiminnasta.

[Toivoisin] Esim. vertaistukiryhmä millaista on tulla äidiksi uusperheessä.

[Neuvolakokonaisuudesta puuttuvat] Isäryhmät! Ennen ja jälkeen lapsen syntymän.

Yhden vanhemman perheet

Yhden vanhemman perheiden vanhempia, jotka vastasivat kyselyyn, oli 74. Heistä 50 vastasi äitiysneuvolaa koskeviin ja 73 lastenneuvolaa koskeviin kysymyksiin. Kaikkein yksimielisimpiä vastaajat olivat seuraavista myönteisistä asioista:

- Lastenneuvolakäynnit ovat toteutuneet kielellä, jota ymmärrän (71/73 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Äitiysneuvolassa olen kokenut oloni turvalliseksi hoidon/palvelun aikana (44/50 täysin tai osittain samaa mieltä)
- Lastenneuvolan henkilökunta on ymmärtänyt perhetilannettani ja kohdannut sen hyvin (56/72 täysin tai osittain samaa mieltä)

Yhden vanhemman perheiden vanhemmat kertovat avovastauksissaan, että tuttu työntekijä, lämmin kohtaaminen ja itsellisyyden ymmärtäminen luovat turvallisuutta. Myös neuvolatyöntekijän aktiivinen ote vertaisten yhdistämiseksi sai kiitosta.

> *Oma terveydenhoitajalla oli ymmärrystä itsellisyydestä ja kohtaamiset koin kohtaamiset erityisen turvallisiksi. Myös raskauden aikana ilmennyt työperäinen ahdistus ja siitä johtunut palautumattomuus huomattiin ajoissa ja sain tukea ja rohkeutta hakea sairaslomaa.*
>
> *Hoitaja on pysynyt kesälomia lukuun ottamatta samana, ja kohdalleni osui erityisen lempeä hoitaja, joka ei tee minkäänlaisia oletuksia ja kohtaa epätyypillisen perheemme yksilöllisistä lähtökohdistamme käsin.*
>
> *Muutimme toiselle paikkakunnalle, eri hyvinvointialueen piiriin ja neuvolassa kysyttiin, tunnenko muita itsellisiä tältä alueelta. Kun kerroin, etten tunne, terveydenhoitaja tarjoutui yhdistämään minut toisen vanhemman kanssa, jos haluan. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun koin, että juuri meidän perhemuotomme tuli tunnistetuksi ja pohdin, miksi kukaan muu ei ollut ehdottanut tällaista aiemmin.*

Kriittisimmin yhden vanhemman perheiden vanhemmat suhtautuivat seuraaviin väittämiin:

- Minua on äitiysneuvolasta ohjattu järjestöjen tarjoaman tiedon ja/tai vertaistuen piiriin (33/49 täysin tai osittain eri mieltä)
- Lastenneuvolan ammattilainen on ottanut perheemme taloudellisen tilanteen puheeksi (43/65 täysin tai osittain eri mieltä)
- Minua ja/tai lasta/lapsia on lastenneuvolasta ohjattu järjestöjen tarjoaman vertaistuen piiriin (esim. avoin kohtaamispaikka/perhekahvila, yksilöllinen tuki, ohjatut ryhmät) (45/71 täysin tai osittain eri mieltä)

Kriittisissä avovastauksissa yhden vanhemman perheiden vanhemmat nostavat esille turhautumisensa kahden vanhemman oletukseen valmennuksissa ja lomakkeissa, perhemuodon jatkuvaan selittämiseen ja niukkaan ohjaukseen vertaistuen piiriin.

> *Vauva-aikana olisi kaivannut yh-spesifiä puhetta. Kaikki materiaali lähti siitä olettamuksesta, että on kaksi vanhempaa. Siitä tuli jopa pieni paniikki, että miten tästä voi yksin selvitä.*
>
> *Perhevalmennukset eivät oikeastaan vastanneet tarpeitani itsellisenä äitinä, kun tuntui että asioita käsiteltiin enemmän kahden vanhemman perheiden näkökulman kautta.*
>
> *Toivoisin myös, että yksin vanhemmaksi ryhtyville ei tyrkytettäisi jatkuvasti lomakkeita, joissa kysytään parisuhteen laadusta ym.*
>
> *Muuten ehkä toivoisin lastenhoitovaihtoehtojen tuntemusta erilaisille perheille. Koen, että neuvolan perhekuva on edelleen hyvin keskiluokkainen (hetero- tai ainakin kahden vanhemman) ydinperhenormatiivinen ja oletetaan, että yhden vanhemman perheelläkin*

on vähintään sukulaisia, jotka auttavat arjessa tai sitten rahaa palkata hoitaja kotiin. Ei aina oikein osata kohdata, jos vanhempi on ihan yksin ja/tai heikossa taloudellisessa tilanteessa, ehkä vielä uupunut/oma terveys on jotenkin heikentynyt, mutta tilanne kotona on vielä ok. Jätetään ikään kuin pärjäilemään.

Koin että neuvolan lääkärit eivät oikein aina olleet käynnin alkaessa tietoisia lapsen asioista/perheemme tilanteesta. Olisin ollut kiitollinen, jos lääkärit olisivat vaivautuneet edes vilkaisemaan perustiedot (nimen lisäksi) ennen käynnin alkua niin ei olisi tarvinnut toistaa ja kertoa samoja asioita uudestaan ja uudestaan. Tämä näkyi hieman myös muutamien hoitajien neuvolakäynneillä.

En saanut hirveästi ohjausta järjestöjen tarjoaman vertaistuen piiriin. Olen omatoiminen, joten osasin hakea tietoa itse mutta uskon että kaikki eivät tiedä mistä tietoa voisi itse hankkia.

[Tarpeellisia olisivat] Räätälöidyt tukipaketit monimuotoisille perheille, esim. yli hyvinvointialueiden toimivat vertaistukiryhmät tms.

Kriisiavun hakeminen, isyyden selvittämisen keskeyttäminen ja kotiavun saaminen koetaan joissakin vastauksissa raskaaksi. Käytännön lastenhoitoapua, uniohjausta ja tukea kaivataan myös vauvavuoden jälkeen.

Jäin itse todella yksin erottuani lapsen isästä lapsen ollessa n. 2 kk ikäinen. Olisin toivonut saavani siinä kriisitilanteessa enemmän apua, jota en osannut hakea tai edes pyytää. Neuvolassa ei esim. ohjattu vertaistuen piiriin vaan löysin sen sattumalta itse...

Då man ber om hjälp, ska man få hjälp. Då man själv har dåligt med ork så orkar man inte ringa hit o dit o gråta efter hjälp. Det ska vara lättare att få hjälp.

Kunpa itsellisetkin saisivat tehdä isyyden selvittämisen keskeytyksen neuvolassa, kun naisparitkin saavat. Tuntuu epäreilulta ja nöyryyttävältä joutua lastenvalvojalle keskustelemaan seksielämästään.

Olemme lapsen kanssa käytännössä täysin kaksin. Alussa neuvolasta tarjottiin kotipalvelua, mutta joka kerta korostettiin, että kotipalvelu ei hoida lasta, vaan se on joko siivousta tai "tukea vanhemmuuteen". Lisäksi painotettiin, että palvelua saadakseen tehdään perheestä huoli-ilmoitus, josta jää tieto rekisteriin. Terveydenhoitaja tuntui alleviivaavan, että palvelu ei ollut tarkoitettu varsinaisesti helpottamaan elämääni, vaan siihen liittyisi byrokratiaa ja oletuksia minun pystyvyydestäni vanhempana. En tiedä tulkitsinko väärin, tai oliko neuvolan käsitys palvelusta virheellinen. Jaksamisesta ei kysytty enää kahden ensimmäisen vuoden jälkeen, eikä palveluista enää puhuttu. Ilmeisesti ajateltiin, että vauvavuoden jälkeen vaikein on takana, mikä ei ehkä ihan pidä paikkaansa. Työelämään paluu ainoana vanhempana ja ilman verkostoja on sekin oma haasteensa, kun lapsen sairastelut kumuloituvat palkattomiksi jaksoiksi ja huoli selviämisestä yhdistyy yövalvomiseen, päivystyskäynteihin ja jatkuvaan väsymykseen, joka ei päättynytkään vauvavuoteen.

Yksi vastaaja ehdottaa uudenlaista lähestymistapaa lääkärikäyntiin, jossa sekä lasta että vanhemman kevyempiä asioita voisi hoitaa kerralla, kun yhden vanhemman perheen vanhemman voi olla vaikea arjessaan järjestää itsensä lääkäriin ilman lasta:

Toivoisin, että lapsen neuvolalääkärien aikana myös vanhempien vointia kartoitettaisiin lääkärineuvolakäynnillä. Pienen vauvan kanssa voi olla todella vaikeaa päästä erikseen lääkärille ja sitä vaikeampaa, mitä hankalampi ja uuvuttavampi vaiva vanhemmalla on. Kun neuvolalääkärit ovat joka tapauksessa yleislääkäreitä, miksi vanhempien terveydestä ei voi keskustella samalla kun vauva tutkitaan? En tarkoita mitään terveystarkastuksia, vaan vanhemman voinnin kysymistä ja mahdollisuutta määrätä esim. labrat / muita tutkimuksia suoraan neuvolassa.

Suositukset eri perheryhmien huomioimiseksi neuvolassa

Tähän lukuun on koottu kyselyaineistoon perustuvia suosituksia siitä, miten neuvolassa voidaan parantaa eri perheryhmiin kuuluvien vanhempien kokemusta neuvolapalveluista ja samalla heidän neuvolaltaan saamaansa tukea tärkeään vanhemmuustehtäväänsä.

Kaikkia perheryhmiä koskevat suositukset

- Tuttu terveydenhoitaja on usein avain asiakastyytyväisyyteen, eli ammattilais-asiakassuhteiden jatkuvuuteen tulee panostaa.
- On tärkeää, että ammattilaiset ovat perehtyneet eri perhemuotojen ja -tilanteiden erityispiirteisiin ja osaavat vastata kysymyksiin tai vähintään luvata selvittää ja pitää lupauksensa.
- Perheet toivovat, että kerran kerrotut asiat, kuten itsellinen vanhemmuus, kokemus tahattomasta lapsettomuudesta, lapsen adoptio- tai lahjasolutausta tai aiempi kokemus lapsen menetyksestä ja siitä aiheutuva pelko, ovat heitä kohtaavan ammattilaisen tiedossa ja hän osaa ottaa ne huomioon.
- Ohjausta järjestöjen tarjoamiin palveluihin, valmennuksiin ja tukeen on parannettava.
- Perheen taloustilanne on uskallettava ottaa puheeksi ja ohjata tarvittaessa esimerkiksi etuuksien hakemiseen, sosiaaliohjaukseen tai talous- ja velkaneuvontaan.
- Perhe- ja synnytysvalmennuksen on huomioitava erilaiset perhemuodot, kielitarpeet yms.

Adoptioperheitä koskevat suositukset

- Lapsen adoptiotausta on aktiivisesti huomioitava sovittamalla käytäntöjä siihen, esimerkiksi jättämällä pois kasvuseulan kysymykset lapsen biologisten vanhempien pituudesta silloin, kun sellaista tietoa ei luonnollisista syistä ole saatavilla.
- On syytä kehittää adoptio-odottajille soveltuvaa tukea lapsen vastaanottamiseen valmistautumiseen.

Monikulttuurisia perheitä koskevat suositukset

- Kaikkia vanhempia tulee aktiivisesti huomioida ja heidän osallisuuttaan vaalia vastaanottotoiminnassa kohdistamalla sekä puhetta että katsekontaktia kaikkiin läsnä oleviin vanhempiin.
- Laadukkaita perhe- ja synnytysvalmennuksia tulee tarjota myös englanniksi ja muilla tarpeenmukaisilla kielillä.
- On syytä kehittää osaamista ja materiaaleja lapsen monikielisyyden tukemisesta.

Lapsen kuoleman kokeneita perheitä koskevat suositukset

- Neuvolan tukea ja vastaanottoaikaa täytyy olla tarjolla lapsen menetyksen jälkeen, jotta varmistetaan perheelle heidän tarvitsemansa jatkotuki.
- Menetyksen jälkeisessä uudessa raskaudessa tulee tarjota mahdollisuus turvaa tuoviin lisäkäynteihin ja pelkojen käsittelyyn.
- Menetyksen kokeneiden vanhempien parisuhteen tukemiseen on erityisesti syytä panostaa.

Tahatonta lapsettomuutta kokeneita perheitä koskevat suositukset

- Keskenmenon jälkeen tulee aina tarjota tukea ja hoitoa.
- Lapsettomuustausta vaikuttaa vanhemmuuteen, joten se tulee huomioida myös raskausaikana ja lapsen synnyttyä.
- Lahjasolutaustaisten lasten kohdalla tulee sovittaa käytäntöjä todellisuuteen. Kuten adoptiolasten kohdalla tulisi jättää pois kysymykset vanhemman/vanhempien perintötekijöistä silloin, kun sellaista tietoa ei luonnollisista syistä ole saatavilla.

Sijais- eli perhehoitoperheitä koskevat suositukset

- Kun asiointi sähköistyy, myös perhehoitajilla, jotka eivät ole hoitamiensa lasten huoltajia, tulisi olla mahdollisuus hoitaa lapsen asioita sähköisesti.
- Neuvolassa on oltava hyvin tarkkoja siitä, ettei Kantaan kirjata mitään perhehoitoperheen henkilökohtaisia tietoja tai yhteystietoja, koska niiden näkyminen lapsen biologisille vanhemmille muodostaa pahimmillaan turvallisuusuhan sekä lapselle että koko perhehoitoperheelle.
- Perhehoitajille tulisi tarvittaessa tarjota mahdollisuus omaan neuvolakäyntiin ilman syntymävanhempia, jotta voitaisiin käsitellä perhehoitajan omaa jaksamista ja tuen tarvetta vanhempana.

Sateenkaariperheitä koskevat suositukset

- Osallisuutta tulee luoda luopumalla sukupuolittavasta kielenkäytöstä, parisuhdeolettamasta ja heteronormatiivisuudesta vuorovaikutuksessa, lomakkeissa ja materiaaleissa.
- Vanhemmilta tulee kysyä, mitä vanhemmuusnimikkeitä he käyttävät ja johdonmukaisesti käyttää niitä.
- on varmistettava, että samaa sukupuolta olevien vanhempien ja kumppanuusvanhempien vanhemmuuden tunnustamisen onnistuu ongelmitta neuvolassa.

Monikkoperheitä koskevat suositukset

- Monikkolapsille tulee voida varata peräkkäiset neuvola-ajat, jotta asiat tulevat kerralla mutta kiireettömästi hoidettua.
- Monikko-odottajia on syytä ohjata myös Suomen Monikkoperheet ry:n monikkovalmennukseen saamaan omaan tilanteeseensa räätälöityä tietoa ja vertaistukea.
- Monikkoperheille täytyy tarjota konkreettista apua arkeen, kuten lapsiperheiden kotipalvelua.

Leskiperheitä koskevat suositukset

(vastaajamäärä vain kuusi, yleistettävyyteen tulee suhtautua varauksellisesti)

- Neuvolalla tulee olla valmius reagoida kriisitilanteeseen ja tarjota lisäaikoja ja tukea tarpeen mukaan, myös vanhempansa menettäneelle lapselle.
- Perheen tuore menetys ja siitä johtuva kuormitus on pidettävä mielessä, kun toteutetaan neuvolaseurantaa, ja asettaa mahdolliset seurannasta nousevat huolenaiheet mittakaavaansa, jottei tarpeettomasti lisätä leskivanhemman ja lapsen/lasten kuormitusta ja huolta.
- Henkilökunnan pysyvyys ja asiakassuhteessa syntyvä luottamus on erityisen tärkeää kriisitilanteita kohdanneiden vanhempien kohdalla.

Uusperheitä koskevat suositukset

- Kaikki lapsen arjen kannalta olennaiset ihmiset on huomioitava lapsen lähipiirinä, riippumatta sukulaisuussuhteista.
- Tukea kriisitilanteisiin, ohjausta vertaistuen piiriin ja konkreettista apua arkeen on aktiivisesti ja syyllistämättä tarjottava, kun tarve on.
- Vanhemmuutta ja vanhemmaksi tuloa eri rooleissa (biologinen, sosiaalinen) on tuettava.

Yhden vanhemman perheitä koskevat suositukset

- Lomakkeissa, materiaaleissa ja perhe- ja synnytysvalmennuksessa tulee huomioida, että osassa perheitä on yksi vanhempi, eikä parisuhde ja vanhemmuus kulje kaikilla käsi kädessä.
- Tukea kriisitilanteisiin, ohjausta vertaistuen piiriin ja konkreettista apua arkeen, kuten lapsiperheiden kotipalvelua, on aktiivisesti ja syyllistämättä tarjottava, kun tarve on.
- Itsellisesti lasta odottavilla tulee olla mahdollisuus neuvolan kautta keskeyttää isyyden selvittäminen todistamalla, että raskaus on saanut alkunsa lahjasoluhoidoilla.

Tiivistelmä – kyselyn keskeiset johtopäätökset ja suositukset

Monimuotoiset perheet -verkoston syksyllä 2025 toteuttamaan kyselyyn vastasi 460 vanhempaa, joilla oli kokemuksia äitiys- tai lastenneuvolapalveluista vuosilta 2023–2025. Kysely tavoitti erilaisissa perhemuodoissa ja perhetilanteissa eläviä vanhempia kaikilta Suomen hyvinvointialueilta Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Aineisto ei ole tilastollisesti edustava otos neuvolapalveluiden käyttäjistä, mutta se tuo arvokasta tietoa palveluiden vahvuuksista ja kehittämistarpeista sekä erilaisten perheiden kokemuksista.

Neuvolan vahvuutena turvallinen ja arvostava kohtaaminen

Kyselyn perusteella neuvolapalveluissa on paljon toimivaa. Vanhemmat arvostavat erityisesti tuttua ja pysyvää terveydenhoitajaa, kiireettömiä kohtaamisia, henkilökunnan ammattitaitoa sekä empaattista ja yksilöllistä palvelua. Myönteisiä kokemuksia kuvattiin sekä äitiys- että lastenneuvolasta. Valtaosa vastaajista koki myös palvelun turvalliseksi ja luottamukselliseksi.

Äitiysneuvolassa vahvuuksiksi nousivat erityisesti vanhempien kuulluksi tuleminen ja valmistautuminen raskauden, synnytyksen ja lapsen hoidon tuomiin elämänmuutoksiin. Lastenneuvolassa puolestaan lapsen kasvun ja kehityksen seuranta toteutui pääosin hyvin: 82,6 prosenttia vastaajista katsoi tämän tavoitteen toteutuneen.

Yksilöllisessä tuessa ja palveluihin ohjaamisessa on puutteita

Merkittävimmät kehittämistarpeet liittyvät perheiden yksilöllisten tuen tarpeiden tunnistamiseen ja niihin vastaamiseen. Lastenneuvolassa vain 32,9 prosenttia vastaajista koki lapsen ja perheen erityisen tuen ja tutkimusten tarpeen tulleen varhain tunnistetuksi ja heidän saaneen tarvittaessa tukea ja ohjausta. Myös vanhemmuuden ja perheen hyvinvoinnin tukemisessa on parannettavaa.

Äitiysneuvolassa puutteita liittyi erityisesti vertaistukeen, parisuhteen tukemiseen sekä synnytyksen jälkeiseen palautumiseen. Esimerkiksi 42,7 prosenttia vastaajista oli eri mieltä siitä, että oli saanut riittävästi tietoa ja tukea raskauden jälkeiseen palautumiseen.

Molemmissa palveluissa järjestöjen tarjoaman vertaistuen ja muun tuen piiriin ohjaamisessa on kehitettävää. Lastenneuvolassa puutteita havaittiin lisäksi perheiden taloudellisen tilanteen puheeksi ottamisessa ja vanhempien neuvomisessa lapsen monikielisyyden tukemiseen.

Hyvä kohtaaminen ei yksin takaa yhdenvertaisia palveluja

Kysely osoittaa, että palvelukokemukset vaihtelevat perhemuodon ja perhetilanteen mukaan. Esimerkiksi yhden vanhemman perheiden vanhemmat arvioivat lastenneuvolan toimintaa useilla osa-alueilla muita kriittisemmin. Sateenkaariperheiden vanhemmilla erityisen tuen tarpeiden varhainen tunnistaminen toteutui heikommin kuin heteromuotoisissa ydinperheissä. Monikulttuurisissa perheissä puolestaan korostui tarve saada neuvoja lapsen monikielisyyden tukemiseen.

Avoimissa vastauksissa nousi esiin myös tilanteita, joissa vanhemmat olivat joutuneet itse selittämään perhetilannettaan tai opastamaan ammattilaisia sen huomioimisessa. Perheiden monimuotoisuuden tunnistaminen ei siis aina muutu käytännössä perheen tarpeisiin vastaavaksi palveluksi.

Keskeiset suositukset

Kyselyn perusteella neuvolapalveluiden kehittämisessä tulisi keskittyä erityisesti seuraaviin asioihin:

1. Vahvistetaan hoidon jatkuvuutta ja henkilökunnan osaamista. Mahdollistetaan pysyvä asiakassuhde ja varmistetaan, että ammattilaisilla on valmiudet kohdata erilaisia perheitä ja tunnistaa niiden erityistarpeita.

2. Tunnistetaan perheiden yksilölliset tuen tarpeet nykyistä paremmin. Vahvistetaan erityisen tuen tarpeiden varhaista tunnistamista sekä vanhempien ja koko perheen hyvinvoinnin tukemista. Kiinnitetään huomiota myös vanhempien jaksamiseen ja mielenterveyteen.

3. Parannetaan ohjausta palveluihin ja vertaistuen piiriin. Lisätään ammattilaisten tietämystä järjestöjen tarjoamista palveluista ja vahvistetaan yhteistyötä hyvinvointialueiden ja järjestöjen välillä.

4. Varmistetaan kaikkien vanhempien ja perhetilanteiden huomioiminen. Kehitetään käytäntöjä, toimintamalleja ja materiaaleja, jotka huomioivat erilaiset perhemuodot, vanhemmuusroolit, kielitarpeet ja perheiden elämänkokemukset.

5. Lisätään matalan kynnyksen tukea ja palveluiden saavutettavuutta. Kehitetään keskusteluapua, perhepsykologipalveluita, kotipalvelua, kotikäyntejä ja vertaistukea. Huolehditaan myös siitä, että palveluista tiedotetaan riittävästi ja niihin pääsee oikea-aikaisesti.

Kyselyn keskeinen viesti on, että neuvola on tärkeä ja arvostettu palvelu, jonka vahvuuksia tulee vaalia. Palveluiden kehittämisessä on kuitenkin siirryttävä yleisestä hyvästä kohtaamisesta kohti aidosti yksilöllisiä ja yhdenvertaisia palveluja. Jokaisen perheen tulee voida saada tilanteeseensa sopivaa tukea ilman, että perheen on itse osattava tunnistaa palvelujärjestelmän puutteita tai perustella oikeuttaan tulla kohdatuksi ja autetuksi.

Liitteet

Kyselylomake: https://www.monimuotoisetperheet.fi/wp-content/uploads/2026/10/Kysymyspatteristo_neuvolakysely_2025_lopullinen_ilman-kommentteja.pdf